

આધ્યાત્મિક કેરી

તંત્રી : સંપાદક : કેળાસબહેન એન. પરીખ

॥ કમલાસન પર બિરાજેલાં ગાયત્રી માતા ॥

ॐ ભૂર્ભૂર્વઃ સ્વઃ ॐ તત્ત્વાચિતુર્વૈષ્ણવં ભગ્નાદ્રોવસ્ય ધીમહિ ધિયા યો નઃ પ્રયોગ્યાત ॐ ॥

મારા જીવનનાં નવ સૂત્રો

૧. છુટમાં સમૃદ્ધી શ્રદ્ધા અને શરણાગતિ રાખવી.
૨. નિઃસહાયને સહાય કરવી.
૩. દુઃખીઓનાં દિલનાં આંસુ લૂછવાં.
૪. કોઈની છથ્યાં કરવી નહિ.
૫. કોઈની સાથે વિશ્વાસધાત કરવો નહિ.
૬. પરનિન્દાથી દૂર રહેવું.
૭. પુરુષાર્થને અત્રતા આપી સતત કાર્યશીલ રહેવું.
૮. નિઃસ્વાર્થ સેવા કરવી.
૯. અહુમનો ત્યાગ કરવો.

એન. બી. હવે (શાસ્ત્રીય)

૭૭, 'શ્રદ્ધા', ચોગેશ્વરનગર સોસાયટી, ભડી પાસે,
અંજલિ સિનેમા પાછળ, વાસણા, અમદાવાદ - ૩૮૦ ૦૦૭

આ તૈમાસિક અંક
જન્યુઆરી, એપ્રિલ,
જુલાઈ અને ઓક્ટોબર
માસમાં પ્રગટ થશે.

વાર્ષિક લવાજમ
ઇપિયા દસ

પ્રફાશક :

શ્રી હેલાસબહેન એન. પરીખ
શ્રી ગાયત્રી ઇલિનેશન ફર્સ્ટ,
'નીલોધા' બંગલો,
ત્રિમૂર્તિ સોસાયરી,
ગુરુનેન્ટ પાચ બંગલા પાસે,
જુલાઈ ૨૫૨૨,
અમદાવાદ - ૩૮૦૦૧૫

સુદક :

કાન્દિકાભાઈ મ. નિર્મિ
આહિત્ય સુદાયાલય,
અમદાવાદ - ૩૮૦૦૦૧

કુન : ૩૬૨૫૧૨

આદ્યાત્મિક કેડી

૧૫૮] • એકોધેન : ૧૯૬૦ • [અંક ૪ થા

અનુક્રમણિકા

૧. મોદ્દ	શાખાલ	૩
૨. જન્મહિસનાં વધામણી	૫ ૬
૩. 'નીલોધા'ના સેવાહિની ઉજવણી	૭ ૭
૪. પૂ. ગુરુદેવના સાનિધ્યની પળામાં...	૮ ૮
૫. ઉપાસકોને ભાગ્યદર્શન	૧૩	શાખાલ
૬. અમૃતતુંદ્રાચમન	૧૪	ડૉ. રૂ. કાન્દિકાનિતલાલ ડાલાણી
૭. શાનગોઢિ	૧૮ ૨૩
૮. ગુરુએ સ્વીકારેલી શિષ્યની	૨૫	કુ. પૂર્ણિમા અગતલ
જવાખારી !	૨૫	
૯. વિદ્યાર્થીની ઘુશ્ચાલીભા પ્રસાદ	૨૮ ૨૮
૧૦. એક અધિકારી માટે માતાજીનો સંકેત	૩૦ ૩૦
૧૧. સમાચાર	૩૨ ૩૨

★ આપણું ૧૯૬૦ ના વર્ષનું લવાજમ મોડલી આપવા વિનંતી.
★ પાચ વર્ષનું એકસામનું લવાજમ સ્વીકારવાભા આવે છે.

મોક્ષ

શાસ્ત્રીજી

મોક્ષ એ મનુષ્યજીવનનો ચોથો પુરુષાર્થ છે. પરન્તુ મનુષ્યે પોતાના સમસ્ત જીવન દરમાન મોક્ષપ્રાપ્તિ અંગે પુરુષાર્થ કરવો જરૂરી છે એમ હું ભાતું છું.

આ મોક્ષ એટલે શું તે પહેલાં સમજ લઈએ.

મોક્ષ એટલે ઇરી જન્મ ધારણન કરવો તે. ઇરી જન્મ ન ભળવો તે. જીવનું-આત્માનું પરમતરખમાં વિલીનીકરણું.

મનુષ્યને મોક્ષ પ્રાપ્ત થવો ધર્માદ્યુદ્ધ દુષ્કર છે. જર્યા સુધી માનવી કર્માના અન્ધનમાંથી છૂટતો નથી ત્યા સુધી તે મોક્ષ પ્રાપ્ત કરી શકતો નથી. કર્માના અન્ધનમાંથી પણ સુક્તા થવું જાહેરું નથી. મનુષ્યને અન્ધનઃપ ન નીવડે એવા કર્માં પણ આગ્યે જ થઈ શકે છે. મનુષ્યનું એકાદ કર્મ પણ તેને અન્ધનઃપ નીવડે છે અને તે મોક્ષથી વંચિત રહી જાય છે.

મોક્ષ પ્રાપ્ત થયા પછી પણ પરમાત્માની ધર્માદ્યાથી લોક્સેવાર્થે મનુષ્યે ઇરી જન્મ ધારણ કરવો પડે છે.

મોક્ષ આગ્યે જ કોઈકને પ્રાપ્ત થાય છે.

તેમ છતાં મોક્ષ તરફ ગતિ કરવાનો - મોક્ષ પ્રાપ્ત કરવાનો મનુષ્યજીવનનો પુરુષાર્થ હોવો જોઈએ. મોક્ષ એ જીવનનો છેદ્દો પુરુષાર્થ છે. જીવનને ધર્મમય જીવાની, અર્થપ્રાપ્તિ કરી, ધર્મિયાદિકાં જૌતિક સુખો જોખાદ્યા પછી વ્યક્તિએ મોક્ષપ્રાપ્તિનો પુરુષાર્થ કરવાનો છે. સુક્તા થવાનો પ્રયત્ન કરવાનો છે. પણ શૈખાંથી સુક્તા થવું એ મહત્વનું છે.

આપણા પ્રાચીન ઋષિમુનિઓએ ચાર આશ્રમો અહુયાશ્રમ, ગૃહસ્થાશ્રમ, વાનપ્રસ્થાશ્રમ અને સંયરતાશ્રમ ગણ્યાદ્યા છે. એ જ રીતે ધર્મ, અર્થ, કામ અને મોક્ષ એ જીવનના ચાર પુરુષાર્થો ગણ્યાદ્યા છે. મનુષ્યે સંયરતાશ્રમમાં અર્થાતું જીવનની ઉત્તરાવરસ્થામાં અસ્તિત્વને જૌતિકતાથી જળજું કરીને આધ્યાત્મિકતામાં - ધર્શિરોપાસનામાં જોડવાનું છે. જીવનની ઉત્તરાવરસ્થામાં સાંભારિક ઇરણે બગભગ પૂરી થઈ જાય છે. સંસારનો તમામ કાર્યકાર સન્તાનાને સોંપી વ્યક્તિએ તમામ ભાદ્ય પળોજણોભાંથી મનને, વૃત્તિઓને વાળો કષ્ટ અન્તર્મુદ્દ બની ઈશ્વરરસમરણમાં પરોવવાનું છે.

માનવીની વૃત્તિઓ - ધર્માદ્યો. અનન્ત છે. એક ધર્માદ્યા પૂરી થાયન થાય ત્યા ભીજુ ધર્માદ્યા જાય છે. એટલું જ નહિ માનવી પોતાની વાસનાનાં વળગણોભાંથી સુક્તા થઈ શકતો નથી. માનવીનું સમસ્ત અસ્તિત્વ હોઈ ને હોઈ પ્રકારનાં વળગણોભાંથી સખર હોય છે. આથી અસ્તિત્વમાંથી તમામ પ્રકારની આકાંક્ષા, આખ્યાતિ, વાસના, વૃત્તિ જરૂર્યપણે હૂર થઈ જાય, સમસ્ત અસ્તિત્વ અદ્દા અને જરૂર્યપતિપૂર્વક,

નિષ્ઠામ આવે ઉપાસનામાં રહી, સંસારની જવાખફારીઓ પણ અથ કરતો કરતાં પણ સંસારમાં જગ્યાકુભળવતું બની આત્મતત્ત્વનો—પરમતત્ત્વનો પરિચય મેળવવાનો, તેની પ્રતીતિ પ્રાપ્ત કરવાનો, પરિચય અને પ્રતીતિ મેળવ્યા પછી તેનામાં અન્તર્મુખ અની તેનામાં લીન રહેવાનો, આત્મસાક્ષાત્કાર કે પરમતત્ત્વનો સાક્ષાત્કાર પામવા પોતાના સમસ્ત અરિતત્વની ગતિવિધિ અની રહેવા જોઈએ. પુરુષાર્થ અની રહેવા જોઈએ.

આખરે આ બધું પણ અંદરથી જીગી નીકળવું જોઈએ. વ્યક્તિના જીવનનો અભિગમ જ આધ્યાત્મિક હોય તો જ તે સંભવી શકે છે.

ફરી જ-મ મળવો કે ન મળવો તે તો ઈશ્વરના હાથની-મરજીની વાત છે. મનુષ્ય કર્મઅન્ધનથી પણ આગ્યે જ સુકૃત થઈ શકે છે. ને આગ્યે જ મોક્ષ પણ પ્રાપ્ત કરી શકે છે. મોક્ષ તો બહુ જ આછા મનુષ્યને મળો શકે છે મોક્ષપ્રાપ્તિ માટે તો મનુષ્યે સત્કરો—ખુણ્યો સંચિત કરવાં શકે છે. પણ વાત આટલેથી જ અટકતી નથી. ડેવણ સત્કરો કરવાર્થી—પુણ્ય સંચિત કરવાર્થી મોક્ષ મળો શકતો નથી. સત્કરો—પુણ્ય કરવાર્થી તેમાં વૃદ્ધિ થાય છે.

મોક્ષપ્રાપ્તિ માટે તો સમગ્ર જીવનની પરિપાઠી સાચ્ચિવક હોવી જોઈએ. સમગ્ર જીવન ‘અનુ’ વચન ને કર્મથી પવિત્ર રાખવું જોઈએ. સમગ્ર જીવન પર નિર્બેંપતાનો—નિર્પેક્ષતાનો આછાયો. સતત પથરાયેદો રહેવા જોઈએ. ચિત્ત કોઈ પણ પ્રકારની મોહ-માયા—મમતામાં લેપાવું ન જોઈએ. કોઈ પણ પ્રકારની ભીતિક આસક્તિ પણ ન રહેવી જોઈએ. નેમ નદીના ડિનારે જિલ્લોને મનુષ્ય તેના વહેણું કેવી તદ્દસ્તતાથી જોયા કરે છે. સમુદ્રના ડિનારે જિલ્લોને માનવી સમુદ્રના જાંયાં જાંચાં જિછળતાં મોઝાંએને કેવી નિર્બેંપતાથી જોયા કરે છે, તેમ જીવન, સંસાર, જગત આપણી આસપાસની તમામ વતિવિધિઓ પ્રત્યે નિર્બેંપ આવ રહેવા જોઈએ. ખીંચના જીવનની સભરતા—સુખ સાખાંની જોઈને આપણું મન એ તરફ લલચાવું ન જોઈએ. જીવનમાં આટલો માનસિક અભિગમ ડેળવ્યો હોય તો જ સમસ્ત અરિતત્વ ને વ્યક્તિત્વમાં પરખા પ્રત્યે અનુરાગ જોગે ને જીવન, સંસાર, જગતનાં તમામ સુખો નાશરાંત-સત્ત્વ હોવાની પ્રતીતિ આય, એ પ્રતીતિ પરખા પ્રત્યેના અનુરાગને દદ કરે. એમાં સંસારની કોઈ જ આસક્તિ-લોલુપતા પ્રવેશી ન શકે ત્યારે આત્મા પરમાત્મા સાથે તાદીતભ્ય સાધી શકે છે. અજ સાથે ને જગત ભિન્ના હોવાની પ્રતીતિ આત્માનું પરમાત્મા સાથે જોડાણું કરાવી આપે છે. આત્મા પરમાત્માની સાથે જોડાતો ચિત્ત, મન, અરિતત્વ જે પ્રશ્નાંતિ, આત્મશર્ણાંતિ અતુલવે છે તે જ ભારી દર્શિએ તો મોક્ષ છે.

જીવનને સંસારમાં રહેવા છતો, સંસારસુખ જોગવવા છતાં વાસના અરિતત્વ ને સ્પર્શાંતી નથી; વાસનાનું વળગણું રહેતું નથી. કભણના પાંદડા પરથી સરી જતા પાણીની નેમ વાસના અરિતત્વની પરથી જીવને સેપાયા વિના સરી જાય તે જ સાચ્ચો મોક્ષ હોઈ શકે.

આરી દર્શિએ મોક્ષ એ વાસનામોક્ષ. મનુષ્યની ઈચ્છાઓ—વૃત્તિઓનું શમન એ જ મોક્ષ. માનવી જોતાની ન્યાની મોટી ઈચ્છાઓ—વૃત્તિઓને નિયંત્રણમાં લેતા લેતા નિર્વિકલ્પ અવસ્થા સુધી પહોંચી જઈ શકે છે.

માનવી ઈશ્વર પ્રત્યેના અનુરાગથી પોતાના સમસ્ત અરિતત્વ ને વ્યક્તિત્વને સભર અનાવી હેતુ મેંસારની કોઈ આસક્તિ તેને સ્પર્શી શકતી નથી અને જીવનની ઉત્તરાવસ્થામાં ઈશ્વરમાં સંપૂર્ણ લીન અની શકે છે. અન્તકાળે-પ્રાણું છોડવાનો સમગ્ર આવે ત્યારે ઈશ્વર સિવાય તેને કશું જ રમરણમાં ન રહે તે ઈચ્છાનીય છે. એથી ઇદ્યાય મોક્ષપ્રાપ્તિ શક્ય અની શકે છે.

આપણે જ્વાંદારમાં પણ્ણીવાર ફઢીએ છીએ-જોઈએ છીએ કે, ડાશીનો જીવ અમુક-તમુકમાં જીતેલ હાડી બધી આયાથી પર થઈ ગયા હતા. આમ સંસારમાં રહેવા છતાં વ્યક્તિ સંસારની આયાથી પર

થાય ત્યારે જ તે મોક્ષ મેળવી શકે છે. જીવનના અન્તકાળે જગતી એપણુંઓ-આકંખાઓની બનનિને પુનર્ભની પ્રાપ્તિનું કારણ બની શકે છે.

માટે માનવતાને વિસારે પાડ્યા વિના, તમામ માનવીય સમૃદ્ધેની માયાર્થી લેપાયા વિના, જળકમળવત્ત બની જીવન જીવતાં જીવતાં પ્રલુસમરણથી અરિતિવને આર્દ્ર રાખવું જે જ જ્ઞાન-ધૈર્ય પણ હોઈ શકે, બની શકે અને મોક્ષપ્રાપ્તિનું કારણ પણ બની શકે.

મનુષ્યે કભસાઃ આત્માની ઉત્ત્રતિ સાધતા જઈ સુખમય, શાંત અને સ્વર્થ જિન્હીને અન્તે અથવા તો સમૃદ્ધ અભાવગ્રસત-વિષમ-વિપરીત જીવનને અન્તે પણ એ બટમાળથી મુક્તિ મેળવવાની છે. મોક્ષ સહજ-સાધ્ય નથો. મોટા મોટા યોગીઓને પણ અન્તકાળે વાસના અધ્યરી રહી નથ તો અત્યની પર જન્મ લઈ અવતરવું પડે છે. માનવી ઢેઢ ઢોડે ત્યારે એના અન્તકાળે ગીતાપાઠ, રામધૂન અને બગનહા-અજનતું આહાતન્ય પણ આ જ કારણે છે. જીવનના અન્તકાળે સમર્સત અરિતિવના બને એટલા બળથી નિરંતર પોતાના ધાર્થમાં લીન બની રહે, રત રહે એ જરૂરી છે. એ માટે જીવનમાં સદ્ગય પોતાના ધાર્થના પૂજા, પાઠ, જપ, ધ્યાન સમરણ ચાલુ, રહેવાં જોઈએ. જીવનમાં કોઈ જ અભાવવાની પોડા ન રહેવી જોઈએ. જીવનના કોઈ વૈમન-વિલાસની લાલસા ન રહેવી જોઈએ. જીવનની તમામ સમૃદ્ધિ પ્રત્યે પણ તદ્દર્શ આવ, નિરપેક્ષતા, નિષ્કામ ભાવ ડેળવના જોઈએ. જીવનનો સાચો આનંદ જ પ્રલુસમરણમાં છે. પ્રલુસપ્રાપ્તિ જ શાખત છે. બાકી જીજું બધું જ ક્ષણિક નાશવંત છે એવી દફ આત્મપ્રતીતિ જ ભાનવીને તમામ જીતિક વળગણ્ણોથી મુક્તા કરી શકે છે. એ આત્મપ્રતીતિના બને જ જીવન સાચે, અસ્તિત્વ સાચે જડાયેલી વાસનાથી બેગળા બની શકાય છે કે રહી શકાય છે. જે કે એ ખૂબ ફુફર છે પણ એ દિશાર્થી સતત ને સધન ઇપે પ્રયત્નો થવા જ જોઈએ. અન્યથા જન્મજન્માન્તરની પોતાની જ વાસનાના વમળમાં મનુષ્ય અટવાતો-ઇસાતો નથ છે. મનુષ્યે એ તરફ સાવધ ને સળગ રહેવાનું છે.

જ્યારે મોટા મોટા યોગીઓ પણ પોતાના બોઝમાંથી ચળી જઈ શકે છે ને યોગભાઈ બની પુનર્ભની પ્રાપ્ત કરે છે તો સાભાન્ય મનુષ્યનું શું ગણું? મોક્ષપ્રાપ્તિનો પુરુષાર્થ તો જન્મોજન્મસુધીનો બની રહે છે. કારણ એક જ જન્મમાં વાસનાની તમામ વળગણ્ણોથી મુક્તા થવું મનુષ્ય માટે સહેલું નથી. એટલે જન્મજન્માન્તરને અન્તે પણ મોક્ષપ્રાપ્તિ શકાય બને તો બને એવું માનું માનવું છે.

પરમતત્ત્વની પ્રતીતિ અને પ્રાપ્તિની ઐવના જ મનુષ્યજીવનના ધર્મ, અર્થ, કામ ને મોક્ષના પુરુષાર્થને સરળ ને સધન બનાવી આપે છે. એટલે હકીકતે તો પરમતત્ત્વની પ્રતીતિ ને પ્રાપ્તિ અર્થ મનુષ્યે મંડી પડવાની જરૂર છે. આશા છે આપ સૌ એ તરફ તમારો પ્રયત્ન કરશો. આપ સૌને મારા આશીર્વાદ છે.

જુનમહિવસના વધામણાં

સ્તો

તમી સપેન્થર પૂજ્ય શુદુદેવનો જનમહિવસ હોઈ પાચમી-છુટી તારીખે મા ગાયત્રી સાક્ષાત્ સહેલે પધારી તેમને આશીર્વાદ અને કાર્યયજુ અંગે માર્ગદર્શન આપે છે. આ વધે પણ તા. ૪-૬-'૬૦ના રોજ સવારે મા ગાયત્રી સાક્ષાત્ પધાર્યાં હતાં. એ પ્રદાનને પૂજ્ય શુદુદેવના શખદોમાં અને પ્રસ્તુત કર્યો છે :

તા. ૪-૬-'૬૦ ને ભંગળવારે સવારે હું મારા ઓરડામાં પલંગ પર ઐસી મારા દૈનિક કાર્યમાં પરોવાયેલો હતો. એકાએક મારા ઓરડાના દરવાજની કઢી અંદરથી બંધ થઈ ગઈ અને સોહા ઉપરની દયુભક્ષાઈ ચાલુ થઈ ગઈ. માતાજી પ્રત્યક્ષ પધારતી વેળાનાં આવાં એંધાચૂથી હું પરિચિત હોઈ, અનમાં દિવ્ય લાગણીનો અનુભવ કરતો, માતાજીના પ્રત્યક્ષ દર્શનની રાહમાં એડો હતો. ઘડિયાળ જવારના ૮-૪૫ નો સમય દર્શાવતી હતી.

પલંગમાં હું જ્યાં એડો હતો ત્યાં પ્રકાશનો એક લિસેટો થયો. અને તત્કાળ મા કષેવતી પ્રત્યક્ષ સહેલે ૨૬-૩૦ વર્ષની ચુવલીના સ્વરૂપે પ્રગટ થયાં. માતાજીએ પિન્ક (ચુલાઅં) રંગની સોનેરી લાઈનિંગવાળી રેશમી સાડી પહેરી હતી. વાળ લાંબા અને છૂટા હતા. શરીરે રાખેતા મુજબના આભૂષણો હતાં.

ભાવનિકોર બની હું પલંગમાથી જાઓ થઈ ગયો. અને માતાજીના અરચૂમાં પ્રથ્યામ હરી નીચે ઐસી ગયો. માતાજીએ મને નાના બાળકની જેમ અભેદી જાંચકી પલંગ પર તેમની ડાખી બાજુએ એસ્ટાઇચો. મારા વાસા પર અને માથા પર વાત્સલ્યસભર હાથ પસવારતા પસવારતા કંઈ કેટલીએ વાતો કરી, મારા કાર્યયજુ વિશે માર્ગદર્શન આપ્યુ. આશીર્વાદ આપ્યા.

નતમરસ્તકે વાત્સલ્યનો મીડો અનુભવ માણુંતો હું માતાજીની પાસે પલંગમાં એડો હતો. પલંગની જામેના અરીસામાં મેં માતાજીના મુખ્યારવિંદું પ્રતિબિંદું જોવાનો પ્રયત્ન કર્યો પરન્તુ માના મુખ પરના તેજનો ઊળહળાઈ પરાવર્તન પાભી (reflect થઈ) મારી અંખાને આજ હતો. હતો, જેથા માતાજીનું મુખ અરીસામાં જોઈ ન શક્યો.

મેં અતિ નન્દ અને ધીમા અવાજે માતાજીને હું, 'લક્ઝો મારે કંઈક અનુભવ.....' જેવું અધ્યું બાક્ય ઘોલી શક્યો.

માતાજીએ હાસ્ય વેરતા અત્યંત ધીમા અને સૌમ્ય અવાજે હુંનું :

'પંદ્ર વખત અનુભવો કરાવ્યા છે.'

યોડીવારના મૌન પછી નવેહ વાગ્યે પ્રકાશનો એક અખંકારો થયો. અને તે તેજ્યુંજમાં મારું સ્વરૂપ અદ્દય થઈ ગયું.

માની ઉપરિયતિ, આશીર્વાદ અને માર્ગદર્શનની અનુભૂતિઓને વાગેણતો હું યોડીવાર પલંગમાં ઐસી રહ્યો. અલીહિક સુવાસથી સમરત વાતાવરણ મહેકી રહ્યું હતું. નષેદ મિનિટ પછી શાતા વળતા મેં ધરના જણ્યોને ઘોલાવી માતાજીના આગમનની વિભાગે વાત કરી.

પલંગની અધ્યમાં જ્યાં માતાજી બિરાજ્યાં હત્યાં ત્યા ચાદર પર માતાજીની એકાંક્ષાની છાપ દેખાતી હતી. આખા ઓરડામાં દિવ્ય સુવાસ મહેકી રહી હોવાનો પ્રભર અનુભવ થતો હતો. ભંગળાના ચોગાનમાં દરવાજ સુધી આ દિવ્ય સુવાસ અનુભવાતી હતી.

[આધ્યાત્મિક ફેડી, ઓફિસ્ટોભર, '૬૦

‘નીલોષા’ના સેવાહિની ઉજવણી

શરણાગતિ સ્વીકાર્યાંની માતાજીને પ્રતીતિ કરાવવા
ઉપાસકોને શાસ્ત્રીજીનો અનુરોધ

‘ની

‘લોષા’ની ભૂમિ પર શુદ્ધેવના કાર્યયંતે અગિયાર વર્ષ પૂરી થતી શુદ્ધેવના સાનિધ્યમાં એક નાનકડા સમારંભનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

છતી સાંજે છબેક વાગ્યાના સુભારે શુદ્ધેવ તેમના પરિવાર સાથે પદ્ધારતાં ‘નીલોષા’નિવાસી દંપતી સુ. શ્રી નલિનિકાન્તભાઈ અને શ્રીમતી ઉષાઅહેને પૂજ્ય શુદ્ધેવનું સ્વાગત કર્યું હતું.

કેટલાંક લાઈ-અહેનોએ પ્રસંગે ચિત્ત ગીત-ગજલ-વકૃતાઓએ ૨જૂ કર્યાં હતા.

અમારંભના અન્તે પૂજ્ય શુદ્ધેવે આશીર્વયન આપતાં જણાવ્યું હતું કે,

‘અત્યાર સુધીમાં લાખો માણસો મારી મુખાકાતમાં આવી ગયાં હશે. માની કૃપાથી મેં તેમને સાંતુલન આપવાનો પ્રયાસ કર્યો હશે. ધણ્યાના પ્રશ્નો પણ હલ થયા હશે. માતાજી આપણું ધણ્ય આપે છે, પણ આપણે માતાજી માટે શું કર્યું? આપણી શી ફરજે છે, આપણે શું કરવું જોઈએ તે આપણે નક્કી કરવું જોઈએ.

આજે જ માતાજીએ કર્યું કે, ‘પંદર વખત અનુભવ કરાવ્યા છે.’

આપણે પણ માતાજીને પ્રતીતિ કરાવવી જોઈએ. અમે તારા શરણામાં છીએ. અમે તારા જ છીએ એવો અનુભવ માતાજીને કરાવવો જોઈએ કે નેથી તે પણ આપણું કંઈક અનુભવ કરાવે. પણ તે ખંડ જ હુફ્કર છે. દર વખતે આપણું કંઈ ને કંઈ અનુભવ થાય છે. પણ આપણે શું કરીએ છીએ? મેં આપેકા નવ સિદ્ધાંતોનો શી અમલ કર્યો તે પર નખર નાખવી જરૂરી છે.

દરેકે નક્કી કરવાનું છે કે મારે માતાજી માટે શું કરવું જોઈએ? હું માતાજી માટે શું કરું કે તે મારા પર પ્રસંન થાય. એ માટે તમે તમારી જાતને અહનિશ્ચ માતાજી આએના પ્રેમમાં હુલ્લાડી હો. તમે એને એવો પ્રેમ આપો. હું એને તમારી પાસેથી ખસવું ન જાને. જેમ માને એના બાળહનો પ્રેમ ભજ છે ને માને એના બાળક પાસેથી ખસવું ગમતું નથી તેમ તમે પણ માતાજીને એવો પ્રેમ આપો. હું એ તમારી જોળ જોળ રૂધી કરે. માતાજીને એવો પ્રેમ આપીએ, એવું વર્તન કરીએ કે માતાજી આપણી પાસે જ રહે.

શાસ્ત્રીજીએ પિતા આપુલાલની એક ડાયરીમાંથી કેટલાંક અવતરણો ટાઇ જણાવ્યું હતું કે,

આપુલની એક ડાયરી હમણું મારા કાથમાં આવતાં એમાંથી કેટલાંક અવતરણો વાચ્યના મળ્યા હોને અંગે મારે આપુલ સાથે ઇખણમાં કોઈ ચર્ચા નથી થઈ. એ ડાયરીમાં નોંધ્યા મુજબ,

‘આ બાળક આધ્યાત્મિક ક્ષેત્રે કાંતિકારી થશે.’

— શિવાનન્દ સ્વામી

‘આ બાળક આધ્યાત્મિકક્ષેત્રે અથવા રાજકારણમાં આગળ વધશે.’

— સ્વામી રામપ્રસાદ (ઉત્તર પ્રદેશ)

રામ અને કૃષ્ણ બધાં જ કારો કર્યાં. શું રામને ખખર નહોતી કે તેમણે વતમાં જવું પડેશે? રામને ખખર હતી જ. રામને શું બીજુ એ ખખર નહોતી કે હરણ સોનાતું ન હતું? હતી જ. પણ દરેક મહાપુરુષે ચોક્કસ કારો કરવાનાં હોય છે ને તે તેમણે કરવા પડે છે. દરેક જથું હિયા ને કર્મ આથે જ લઈને જન્મે છે; પણ તે મનુષ્ય હોય કે ધર્શન હોય. દરેક કર્મ તો કરવાં જ પડે છે.

રામ અને કૃષ્ણ રાજ તરીકે જન્મયા કહેવાય. તેમણે જિંદગીમાં ધર્શા સંધર્ષ કર્યો છે. એના કરતાં આપણે બધ્યો સારી જિંદગી જીવીએ છીએ કે આપણું જીવનમાં એવેં કોઈ સંધર્ષ નથી. રામ અને કૃષ્ણ જે સંધર્ષ વેઠચો એમાંથી તથમાત્ર નેટલો પણ જંધર્ષ આપણે વેઠચો નથી.

આજના આ પ્રસંગે ભાતાળની પ્રસન્નતા મેળવવા માટે એને તમારો પ્રેમ આપેના. તમારા પ્રેમથી એને તરફોળ કરી હો.

ભારા આપ સૌને આશીર્વાદ છે. આપ સૌ સુખ જીતિમાં રહેણા.

તે જ સ્વારે થયેલા ભાતાળના આગમનનો પ્રસંગ ડેલાસખણે રજૂ કર્યો હતો.

સમગ્ર કાર્યક્રમનું સંચાલન શ્રી સતીશક્રમાઈ બદ્દે કર્યું હતું.

*

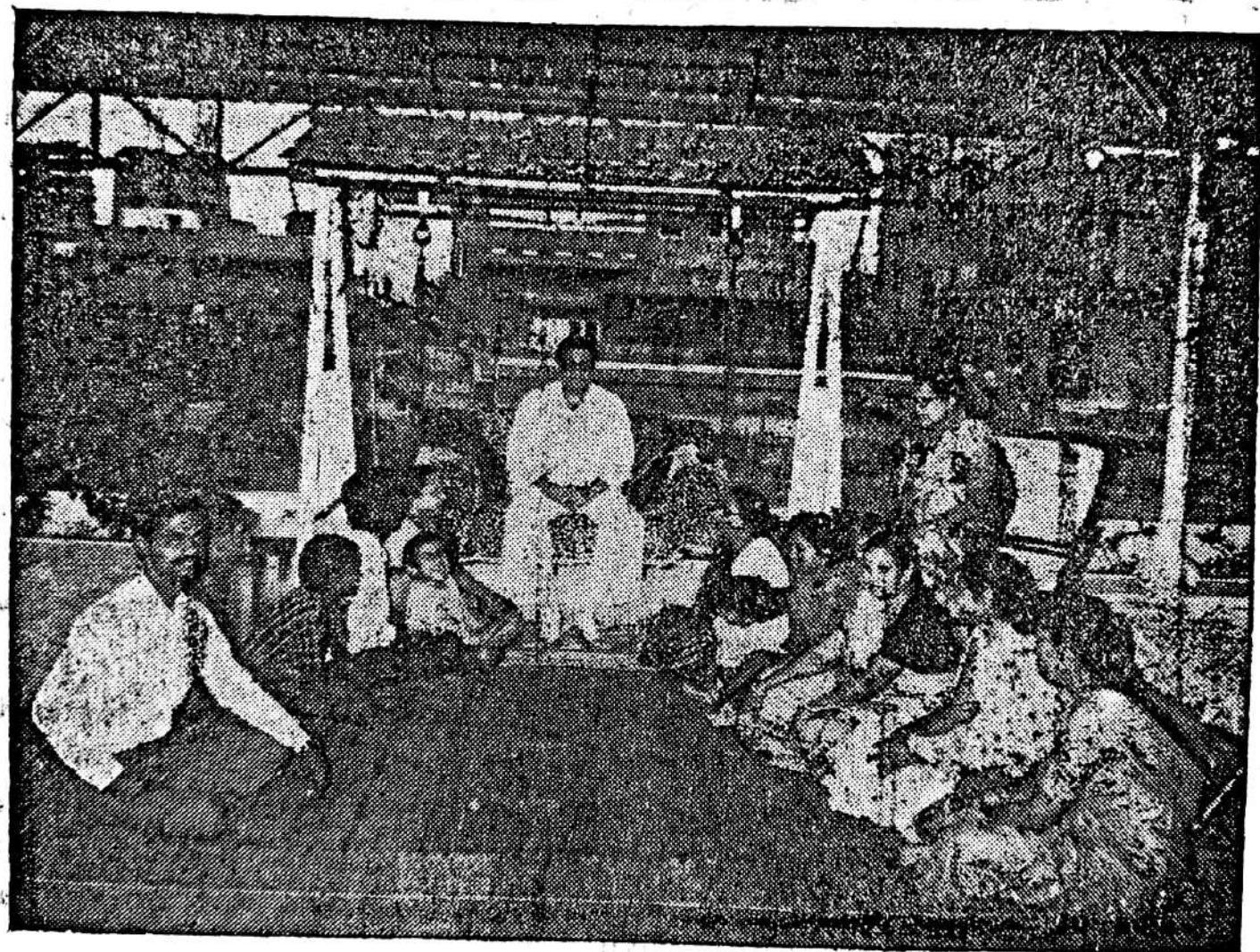
જાઈ તારીખ સાતમી સપ્ટેમ્બરે જન્મહિસની જાખવણીના સમાપનમાં પૂ. ગુરુહેવે જથ્યાંથું હતું કે, 'સંપૂર્ખ શ્રદ્ધા અને શરણાગતિથી, મા-બાળકનો સરનંદ કેળવી ઉપાસના કરશો. તો પરમતરબને ચોક્કસ તમારી પાસે આવવું પડેશે ભારે જે કંઈ કહેતું હતું તે મેં ચોધીએ 'નીલોધા' પર હજુ જ છે. હું તો ભાતાળનો શિસ્તખદ્દ સૈનિક છું. પણ ભાતાળ મને તેના નાના આળકની જેમ લાડ લાગે છે. તેના પ્રેમાળ અને વાતસલ્યસખર હસ્ત ભારા ભાબે ને બરદે કરે છે ત્યારે તેના વહાલપમાં હું જથળું જૂલી જાઈ છું.'

પુ. ગુરુહેવના સાનિધ્યની પળોમાં....

કુચારેક આકસ્મિકપણે જ ગુરુહેવનું સાનિધ્ય પ્રાપ્ત થઈ જાય છે ત્યારે આથ્રવ્યે અને આનંદની અવધિ આવી જાય છે. એમાં ય તેમના સાનિધ્યની પળોમાં હુઃખીમાના હિલની વાતો સાંભળવા મળે છે અને એ હુઃખ ડેવા સંજેગોમાં માતાજીની કૃપાથી અને ગુરુહેવના આશીર્વાદ-માર્ગદર્શનથી દૂર થાય છે તેની હકીકતો માતાજી પ્રત્યેની અંતરની શક્તિ અને શરણાગતિમાં એક નવો જ જુવાળ લાવે છે.

અને આકસ્મિકપણે જ ગુરુહેવના સાનિધ્યની પ્રાપ્ત થયેલ પળોમાથી આધ્યાત્મિક તરત્તાન, શક્તિ અને શરણાગતિની અનુભૂતિઓ, શિષ્યની ગુરુ માટેની અને ગુરુ માટે શિષ્યની સંનિધીની હકીકતો રજૂ કરી છે.

ઓગસ્ટ મહિનો પૂરો થવા આવ્યો હતો. જ્યા મહિને - જુલાઈ માસમાં ગુરુપૂર્ણીમાના પવે જ ગુરુહેવને જણાયું હતું કે જેઓએ ગુરુમન્ત્ર લીધ્યા છે તે સર્વની જવાબદારી મેં સ્વીકારી છે એ પાતનું અને સમરણ કરી લઈએ. આ હકીકતના સંદર્ભમાં જ ગુરુહેવના સાનિધ્યની પળોનું આલેખન શરૂ કરું તો —

“આધ્યાત્મિક કેડી, એન્ફોઅર, ’૬૦]

વात अेम हुती કે थઈ તા. ૧૬ મી ઓગસ્ટે સૂરતના ભક્તોને જાણવા મળ્યું કે તા. ૨૪ મી ઓગસ્ટે પૂરુષુદેવ ગુજરાત એક્સપ્રેસ દારા અમદાવાદથી સુંખદી જઈ રહ્યા છે અને ૨૫મી ઓગસ્ટે એટલે કે બીજે જ દિવસે ગુજરાત એક્સપ્રેસ દારા સુંખદીથી અમદાવાદ પાછા ફરનાર છે. સૂરતના ભક્ત્યાં તેટલાં ભક્તોને આ માહિતી પહોંચાડાઈ. નિયત દિવસે અને સમયે સૂરતના ડેટલાંક ભક્તો ગુરુદેવના દર્શને સૂરત રેલવે સ્ટેશને પહોંચ્યા ગયા. સ્ટેશને પહોંચ્યા જ ખખર પડી કે સાડા અગિયારના સુભારે સૂરત આવતો-સુંખદી જતો. ગુજરાત એક્સપ્રેસ એક કલાક મોડો છે. આખરે બ્યોરે પોણા એ વાગ્યે ટ્રેન આવ્યા. ટ્રેન લેટફોર્મ પર પ્રવેશતો જ એ.સી. ચેરકારના ઉણાના બારણે આવી જિલ્લા રહેલા ગુરુદેવ ટ્રેન થેબતો જ ઉણામાંથી લેટફોર્મ પર જિતર્થી ત્યારે તેમના સુખ પર તાજગી અને પ્રસંગતા અદ્દકેરા હેઠે જ ચમકી રહી હતી.

ગુરુદેવ આ પ્રમાણે સુંખદી જતા હોઈ અને તરત જ બીજી દિવસે પાછા ફરનાર હોઈ અને જાનિ-રવિનો મેળ હોવાથી ડેટલાંક ભક્તોએ ગુરુદેવને સૂરત આવવા વિનંતી કરી હતી પણ તેમણે ના પાડી હતી. બધાનો ખૂબ જ આગઢ અને વિનંતી છતાં ટિકિટ વગેરેનું આવોજન પહેલેથી થઈ ગમ્યું હોવાથી બીજે ગ્રેમાન આપીશ કહીને સૂરત જિતરવાનું ટાય્યું હતું.

બીજી જ દિવસે તા. ૨૫ મી ઓગસ્ટે જ ગુરુદેવ સુંખદીથી પાછા ફરતા હોઈ ડેટલાંક ભક્તો તે દિવસે પણ ટ્રેનના નિયત સમય કરતા પહેલાં રેલવે સ્ટેશને પહોંચ્યા ગયાં હતાં. સ્ટેશન પર પહોંચ્યતાં જ જાણવા મળ્યું કે અમદાવાદ જતો. ગુજરાત એક્સપ્રેસ વરસાદ ને રેલવેમાર્ગના ધોનાણને કારણે ૨૬ ફરવામાં આવ્યો. છે. વલચાડાથી જ તે પાછા સુંખદી ચાલ્યો. જરો.

સ્ટેશન પર એકનિત સૌ ભક્તો ચિંતિત થઈ જાઠા. હવે શું કરવું? સૌઓ પોતપોતાના મજના તુલ્કા હોડાયા. શું ગુરુદેવ પાછા સુંખદી જરો? અને સુંખદીથી લેનમાર્ચ અમદાવાદ જરો? ઉદ્વાડા આતેના ભક્તા-દ્રસ્થી શ્રી જમનાદાસ મોહિને ત્યા રોકાઈ જરો? કે કલાકે બાદ આવતી હિરોઝપુર જનતા એક્સપ્રેસમાર્ચ આવરો? ઉદ્વાડા જર્દ મોટરમાં સૂરત લઈ આવવા? આવી તેવી ચર્ચાને અદ્દતે એવું નક્કી કણ્ણું કે એ જણાએ હિરોઝપુર જનતા એક્સપ્રેસ સૂરત આવે ત્યા સુધી પ્રતીક્ષા કરવી ને બીજાએ ધેર જર્દ ડાલ કરી સુંખદી-ઉદ્વાડા તપાસ કરવી, પણ ઉદ્વાડાથી ખખર આવી કે ગુરુદેવ ત્યા બધા નથી અને સુંખદીનો સંપર્ક સાધી શકાયો. નહિ. દરમિયાન હિરોઝપુર જનતા એક્સપ્રેસ પણ ખૂબ જ મોડો હોઈ ભક્તો પોતપોતાના ધેર જર્દ કાને વળગી ગયા.

દરમિયાનમાં બન્યુ એવું કે ગુજરાત એક્સપ્રેસ વલસાડ આવી થોબી બધો. જાહેરાત થઈ કે હું આગળ નહિ જય. એટલામાર્ચ આવતી વિરાર શાલમાં બેસી ગુરુદેવ સૂરત આવ્યા. સૂરત સ્ટેશનથી ડાઈચ ટ્રેન પડકી અમદાવાદ જવાનો. તેમણે વિચાર કર્યો. એટલામાર્ચ હાવરા આવવાની જાહેરાત થઈ. ત્યા જ એ ભક્તાની નજરે ગુરુદેવ પડયા. તેમણે આવી કણ્ણ જવ છો. વગેરે પૃષ્ઠા કરી. હાવરામાર્ચ અમદાવાદ જવાની ગુરુદેવની વાત જાણી તેણે કણ્ણું કે ટ્રેન કચારે અમદાવાદ પહોંચે તે કહેવાય નહિ. આપ સૂરત જ રોકાઈ જવ. સ્ટેશન માસ્તરે પણ એવો જ જવાય જાયો.

પાછળથી પ્રાપ્ત થતી માહિતી અનુસાર હાવરા બારેક કલાક પછી અમદાવાદ પહોંચ્યો. હતો.

ગુરુદેવ સૂરત જ રોકાઈ જવાનો. નિર્ણય કરી લીધો. હાવરામાર્ચ જરો. જ નહિ તેવા પેલા ભક્તાની વાત માન્ય રાખી. જાણે, માતાજીએ જ પેલા ભક્તાને શાખીજ માટે ન મોકલ્યા હોય! શાખીજની માતાજી હેવી હાળજ લે છે!

ખરત રટેશનેથી શુદ્ધેવ સીધા જ રીક્ષા કરીને મુ. શ્રી ભગવાનદાસને ત્યા પહોંચ્યા ગયા. ધરના આંગણે શુદ્ધેવ આમ આકસ્મિક આવી ચઢ્ઠા જ તેઓ ઘૂઅ જ ભાવનિભોર બની ગયા. શુદ્ધેવનું યથોચિત સ્વાગત કરી તેમજે શક્ય તેટલા ભક્તોને શુદ્ધેવના આગમનની જણ કરી. કલાકેકમાં તો ધજાં ભાઈ-અહેનો બેગા થઈ ગયાં. સૌ આનન્દનિભોર બની ગયા, એથ્લું જ નહિ સૌના. મોઢે એક જ વાત હતી કે અમારી ભાવના ઇણી. આમ શુદ્ધેવના આકસ્મિક આગમનથી સૌને આનંદ આનંદ થઈ જાયો.

આ બધી વાતો કરતા થોડાંક ભક્તો તેમના સાનિધ્યમાં આનન્દનિભોર થઈ એઠાં હતાં ત્યા જ એક ભાઈ એ છલ્યું,

‘શુદ્ધેવ, શાનની કંઈ વાત કરો.’

સહેજ વાર ભામોશ રહી શુદ્ધેવે કહ્યું :

‘સમગ્ર શાનપ્રાપ્તિનો શાર એક જ છે — જ્યું કરવા. પોતાના કોઈ પણ ઈષ્ટનું સમરણ કરવું અને તે પણ અદ્ધા અને શરણુગતિથી.

ગાન પ્રાપ્ત તો કરીએ પણ અને પચાવવું જરી છે. અને આત્મસાત કરવાની જરૂર છે. કેવળ શાનની વાતો સાંભળવાથી કોઈ અર્થ સરતો નથી. પ્રાપ્ત કરેલા ગાન પ્રમાણે મનુષ્ય આચરણ કરે તે ઉચિત છે અન્યથા તો તે સમગ્ર ને શક્તિનો વ્યર્થ વ્યર્થ જ છે.

તમારા સમર્સત અસ્તિત્વને ભાતાળ માટેના-તમારા ઈષ્ટ માટેના પ્રેમથી ભરી હો. નરસિંહ-મીરાઓ શું ક્યું હતું? તેમના અસ્તિત્વના આણુએ આણુમાં પ્રલુબ માટે પ્રેમ વ્યાપેલો હતો.

ભારી જ વાત કરોને! મેં શું ક્યું છે? મેં પણ ભાતાળને કેવળ પ્રેમ જ આપ્યો છે. તેમજે પણ અને પ્રેમ આપ્યો છે. ભારે માટેના ભાતાળનાં પ્રેમ અને કાળજીનો વિચાર કરું છું ત્યારે ભારી આંખમાં આંસુ આવી જય છે. અને થાય છે કે ભાતાળને ભારે માટે કેટલો બધો પ્રેમ છે! તેઓ ભારી કેટલી કાળજી લે છે! ભારા પર ભાતાળનું ધણું ઝડ્યું છે. એ ઝડ્યું હું કોઈ રીતે અદ્દ કરી જાં તેમ નથી. ભાતાનું ઝડ્યું કોઈ રીતે અદ્દ કરી શક્ય નહિ. માટે તમે પણ સૌ તમારું હિલ ભાતાળ માટેના પ્રેમથી ભરી હો...’

શુદ્ધેવ આંતરપ્રેરણાના જોસ્થાથી એકા ખાસે ખોલ્યો ગયા. એક નાનકડી વાતમાં પણ શુદ્ધેવે ઘૂઅ જ જરૂર છતા સિદ્ધ કરવામાં ઘૂઅ જ હુંકર એવી આધ્યાત્મિકતા ને તરવણાની, ઈશ્વરપાસનાની અને ઈશ્વરપ્રાપ્તિની વાતો કરી થયા.

શુદ્ધેવે શીજ એક વાતનો નિર્દેશ કરતા જણાયું હતું કે,

‘મનુષ્યે જીવનના વનમાં ધર્ષી સાવધાની રાખવાની છે. જીવનનું વન જેઠલે ૫૧ થી ૫૮ નાં વધોં. જીવનના ૫૦ વધોં પૂરાં કરી એકાવતમા વર્ષથી ભાનવી જીવનના વનમાં પ્રવેશ કરે છે. જેમ વનમાં હિંસક પ્રાણીઓનો ભય સત્તાવે છે ને તેનાથી સાવધાની રાખવી પડે છે તેમ જીવનના વનમાં આપણી અંદરના પદ્ધરિપુરુષી હિંસક પ્રાણીઓથી સાવધાની રાખવાની રાખવાની છે. જેઓ વન વદાવી જય છે તે આગળ વધી જય છે, અન્યથા વનમાં જ ધર્ષા નાશ પામે છે. ૫૧ થી ૫૮ ની વય હરભિયાન ધર્ષાં ભૂત્યુ પામે છે, યા આધુઃપતન થાય છે.’

આમ આત્માને પુષ્ટિ અને તૃપ્તિ આપે, સમર બનાવે તેવી તાત્ત્વિક ચર્ચા ચાલંતી હતી ત્યાજ
આધ્યાત્મિક કેડી, આકટોબર, ૧૯૮૦]

એક ભાઈની શરીરિક તકલીફ અંગે વાત નીકળતાં ગુરુદેવે શરીરની સર્વ સુખાકારીની પ્રાપ્તિતા માગે. દર્શનરથે જણાયું હૈ,

‘આ પેટ ગટર નથી, કે એમાં ગમે તેવો અસાન્તિક ખોરાક નાખવો. અહારની-હોટેલની ખાણી-પીણી, દાડ-માસ ખાવાં ઉચિત નથી. શરીરની સુખકારી માટે ધરમા બનાવેલો સાન્તિક ખોરાક ખાવો.

મનુષ્ય ને ખોરાક લે છે તેમાંથી લોહી બને છે. એ લોહી મનુષ્યને એક શક્તિ અને સ્કુટિંગ આપે છે, તાજગી આપે છે. એટલે લોહી જેટલું શુદ્ધ એટલું શરીર કારૂં.’

આમ તરવણાનની વાતોથી આત્મા અને અરિતત્વ સભરતાનો અનુભવ કરી રહ્યાં હતાં.

મિતભાષી શાસ્ત્રીઝના મુખેથી જણે ઋષિનાણી વધી રહી હતી, સંનેગવશાત તે દ્વિસે ઋષિપાંચમ હતી. ઉપરિથત સૌ લક્ષો એલી જાડચા કુઓને ઋષિપાંચમના દ્વિસે આ ઋષિના દ્વારા તેમની વાણી સાંભળી જવન ધન્ય બતી ગયું.

ઉપાસકોને માર્ગદર્શિન

શાસ્ત્રીણ

૧૧૮ યત્રી ભાતાનાં પાંચ મુખોમાં વર્ચેનું મુખ ભાતાળ સ્વર્ણ છે. અન્ય ચાર મુખો ચાર વેહા છે. ગાયત્રી ભાતા વેદજીતની કહેવાય છે. ભાતાળ સ્વર્ણ શક્તિતું પ્રતીક છે. ચાર વેહાની ઉત્પત્તિ ગાયત્રીના આધારે થઈ છે. ગાયત્રી મંત્રમાં સધળા શાઓનો સાર છુપાયેલો છે.

ગાયત્રી ભાતાનાં પાંચ મુખોમાં અસંખ્ય રહેયો અને તરવો છુપાયેલો છે.

(અ) પાંચ દેવતાઓ ગાયત્રીના શક્તિ કેન્દ્રો કહેવાય છે :

ॐ એટલે ગણેશ
બ્યાહૃતિઓ એટલે ભવાની
પ્રથમ ચરણુ એટલે પ્રક્રાં
ભીજું ચરણુ એટલે વિષ્ણુ
ત્રીજું ચરણુ એટલે ભહેશ.

(બ) ચાર વેદ અને પાંચમો યત્ન — એમ ગાયત્રીના પાંચ મુખ જેમાં સધળું જાન, વિજ્ઞાન, ધર્મ, કર્મ બીજુંપે ડન્દિત થયેલું છે.

આત્માના પાંચ કોષો છે, જેમાં જીવ બંધીવાન થઈ ગયો છે, જે આ પ્રમાણે છે :

અન્નમય ડોષ, પ્રાણમય ડોષ, ભનોમય ડોષ, વિજ્ઞાનમય ડોષ, આનંદમય ડોષ.

ડોષ એટલે ઘણનો. આત્માના આ પાંચ કોષોમાં અમૂલ્ય ઘણનો છુપાયેલો છે.

આ પાંચ કોષો સિદ્ધ કરવાથી અગણ્ય સુખસંપત્તિ મેળવી શકાય છે. સ્વર્ગીય સુખની પ્રાપ્તિ થાય છે. કામધેતુ આક્ષાત આપની સમક્ષ હાજર રહે છે. યોગી લોકો, ઉપાસકો આ અનંત આનંદની પ્રાપ્તિ માટે જ તર્ફ કરતા હોય છે. દેવતાઓ આ આનંદ માટે જ મનુષ્યદેહ જંખતા હોય છે.

પાંચ ડોષ, પાંચ તરવ, પાંચ રાનેન્દ્રિયો, પાંચ કર્મનિદ્રિયો, પાંચ પ્રાણુ, ઉપપ્રાણુ, પાંચ તનમાત્રા, પાંચ યત્ન, પાંચ દેવ, પાંચ યોગ, પાંચ અભિ, પાંચ અંગ, વર્ણ સ્થિતિ, અવસ્થા વગેરે અનેક પંચયકો બાયત્રીનાં પાંચ મુખો સાથે સંબંધ ધરાવે છે. અને સિદ્ધ કરનાર મુરૂષાર્થી ઋષિ, રાજર્ષિ, અજ્ઞાની, મહર્ષિ અને દેવર્ષિ કહેવાય છે.

આત્માની ઉન્નતિની આ પાંચ ક્ષક્ષાઓ-ભૂમિકાઓ છે. જે વ્યક્તિ જે ભૂમિકાને સિદ્ધ કરતે રહે ક્ષક્ષાનો ઋષિ કહેવાય છે.

પ્રાચીનકાળમાં ભારતભૂમિ ઋષિઓની ભૂમિકા કહેવાતી, જ્યાં ઋષિથી જીતરતી ક્ષક્ષાનો કાર્યમાણસ ન હતો. કલિયુગમાં આ પંચતરવના અનાદરથી પતનની જાંડી ગર્તામાં ધકેલાઈ ગયો છે.

બાયત્રી ભાતા કમળના આસન પર બિરાજે છે અને હંસના વાહન પર આરદ થાય છે.

કમળ એ પવિત્રતાતું બોતા છે. જળમાં રહેવા જતા જળનો રૂપણું પાની શકતું નથી. કમળ પર

આધ્યાત્મિક કેડી, એન્ફોઅર, '૬૦]

પાણી પડતો વેંત જ સરી જય છે. વળો સુંદરતા, મુલાયમતા, પવિત્રતા આ પુષ્પની વિશેષતા છે એટલે મા ગાયત્રીએ તેનો આસન તરીકે સ્વીકાર કર્યો છે.

વિષ્ણુની નાલિમાથી ઉત્પન્ન થયેલ કુમળમાથી ઉત્પન્ન થયેલ અહ્ના કે જેમણે સૃષ્ટિનું સર્જન કર્યું, વેદોની ઉત્પત્તિ કરી અને ઉત્પન્ન કરેલી સૃષ્ટિમાં જે શક્તિ દારા પ્રાણુ પૂર્ણ તે ગાયત્રી-માવિત્રી શક્તિ. આમ આંદો શક્તિ મા ગાયત્રીએ સૃષ્ટિના પ્રથમ પુષ્પ કમળ પર પોતાનું આસન કીધું.

મતુષ્યે-ધર્શના-ગાયત્રીના ઉપાસકે જંસારમાં જળકમળવત્ત રહેવાનું છે. જંસારમાં રહીને પણ તેની ભાયાથી લેપાયા વિના નિર્દેખ-નિર્ધાર ભાવે પરમતત્વમાં પોતાના સમરત અરિતત્વને લીન અનાવવું જોઈએ એવું રહેલું હું તારલું છું.

હંસ એ પવિત્રતા અને સાત્ત્વિકતાનું પ્રતીક છે. હંસ મોતીનો આરો ચરે છે. સુંદરતા, પવિત્રતા, શુદ્ધતા હંસની વિશિષ્ટતા છે માટે તેનો વાહન તરીકે સ્વીકાર થયેલો છે. અર્થાત् મતુષ્યે-ઉપાસકે સાત્ત્વિક આધાર ને આચાર વિચાર રાખવા જોઈએ. જીવનને પવિત્ર ને સાત્ત્વિક અનાવવું જોઈએ. વ્યક્તિત્વ અને અરિતત્વમાં સહયોગાની સુંદરતાને ઉપસાબલી જોઈએ.

આમ સાત્ત્વિક જીવનની-આત્મોનતિની પ્રેરણું આપતી શક્તિની ઉપાસનાને-મા ગાયત્રીની ઉપાસનાને જીવનમાં સ્થાન આપવું જરૂરી છે. ત્રિપદા ગાયત્રી મહામંત્રના જપને જીવનમાં દૈનિક કર્મમાં અનિવાર્ય અનાવવા જરૂરી છે.

જ્યુ જન-જન-માનતરના પાપમાથી છાડાવે છે. જ્યુ એ ધર્શના નામનું સતત-વારંવાર સમરણ પડેન છે. મનના તરંગોને વશ કરવાનું રામભાષ્ય શાસ્ત્ર છે. જ્યુથી આધ્યાત્મિક સ્વાસ્થ્ય કેળવાય છે. શક્તિ જંસન્ન કરી શકાય છે, આધ્યાત્મિક માર્ગે પ્રગતિ કરવાની, પ્રયાણ આદરવાની પ્રેરણું પ્રાપ્ત થાય છે. જ્યુ આપણી આખ્યાસના સમરત વાતાવરણને શુદ્ધ અને સાત્ત્વિક અનાવે છે. ડાર્ઢ અનિષ્ટ આપણી પાસે ઇરકવાની હિંભત કરી શકતું નથી. જ્યુ જ્યુનારનું ડાર્ઢ પણ પ્રકારે અહિત થતું નથી.

ઉપાસના અને અહેં

પોતાના ધૃષ્ણની સાત્ત્વિક ઉપાસના કરનારને માઠા અહેંની વિપરીત અસર થતી નથી. અહેંની આઠી દ્વાના નિવારણ માટે આલભુર્તમાં ગાયત્રી-ઉપાસના-ગાયત્રી જ્યુ કરવા જરૂરી છે. માતાજીનો એ આદેશ છે- જંદેત છે કે અહેં સહિતની તમામ સૃષ્ટિનું નિયંત્રણ પરમતત્વના હાથમાં છે તેથી પોતાના ધૃષ્ણની-ગાયત્રીની ઉપાસના કરનારને અહેં નડી શકતા નથી.

‘આધ્યાત્મિક કેડી’ના વાચકોને મારું સ્થયન છે કે જીવનની ગમે તેવી ડાર્ઢ પણ વિપરીત પરિસ્થિતિમાં અદ્ધારૂપુર્વંક મા ગાયત્રીની શરણાગતિ સ્વીકારી, મા-આળઙ્કનો સમાનંધ કેળવી નિર્ધાર ભાવે તેની ઉપાસના કરો-જ્યુ કરો અને તે નિરંતર નિરાશ થયા વિના ચાલુ જ રાખો. તમને ચોક્કા જોવું સત્પરિષ્ટામ અનુભવવા મળશે જ.

જીવનની સુખ-દુઃખ-સફળતા-નિર્ઝણતા એ માનવીના પોતાની જ આ અવનાં કે પૂર્વ અવનાં કર્મનું પરિષ્ટુભ અને તેથી ઉપાસના કરતાં કરતાં-જ્યુ કરતાં કરતાં અસત્ત કર્મો કર્પાતાં જરી અને સત્કર્મોભાં અભિવૃદ્ધિ થતી જરી તેમ તેમ સુખ વધતું જરી ને દુઃખ એછું થતું જરી. સફળતાની સીમાઓ વધશે અને નિર્ઝણતાની નીર ઓસરતાં જરી.

આત્મોનતિનો માર્ગ

જીવન જીવવા અને ધર્શના આશ્રે રહેવા મતુષ્યમાં ધીરજ, સહનશીલતા, સહિષ્ણુતા અને ડિંભત જરૂરી છે. કારણ મતુષ્યની-ઉપાસકની સતત કસેઠી થતી રહે છે. આત્મોનતિનો માર્ગ ખૂબ

[આધ્યાત્મિક કેડી, એન્કટોબર, '૬૦

કોટાળા છે. એ કોટાળા માર્ગને પાર કરવા, તે માર્ગ પર પ્રગતિ કરવા તિતિક્ષાવૃત્તિ અનિવાર્યપણે આવશ્યક બની રહે છે. કારણ કે કસેટી તો હમેશાં સુવર્ણની જ થાય છે, મારીના ટેઝીની નહિ. એ તો ભાંગને ભૂકો થઈ જાય છે. સુવર્ણને અમિતાં તપાવતાં એનો ચળકાટ નીખરી આવે છે.

ઉપાસના અને મેલી વિદ્ધા

પોતાના ડોઈ પણ છુટની સાત્ત્વિક ઉપાસના કરનારને ભૂત-પ્રેત કે ડોઈ પણ મેલીવિદ્ધા અન્નર કરી શકતી નથી તે ખાસ યાહ રહે.

ધ્યાન

ઉપાસનાના સાતત્યમાં રસ હાખવનાર સુમુક્ષુ ઉપાસક માટે ધ્યાન કરવું જરૂરી છે.

ધ્યાન પોતાના ધ્યાન દેવ કે મા ગાયત્રી સાથે આત્માનુસંધાન સાધવાની પ્રક્રિયા છે. ધ્યાન સાથે એકાકાર થઈને તાદીત્ય અનુભવવાનો અને આત્મસાક્ષાત્કાર પ્રાપ્ત કરવાનો માર્ગ છે. ધ્યાન વડે આત્મા અને પરમાત્મા - જીવ અને શિવ વચ્ચેનો જોદ મટી જાય છે અને એકચ સધાય છે.

ધ્યાન એ મનને વૃત્તિઓમાંથી-વાસનામાંથી પાછું વાળી ધ્યાન તરફ વાળવાની પ્રક્રિયા છે. ધ્યાન એ મનની સધળી શક્તિઓને એકાય કરી પરમાત્મા ઉપર કેન્દ્રિત કરવાની કિયા છે. ધ્યાન એ મનની અશાંતિને દૂર કરીને શાંતિ તરફ લઈ જનારી પ્રક્રિયા છે. ધ્યાન એ મન પર નિયંત્રણ મેળવવાની પદ્ધતિ છે.

ધ્યાન એ સ્વરૂપનું થાય છે : સગુણ ધ્યાન અને નિર્ગુણ ધ્યાન.

સગુણ ધ્યાન : ધ્યાનના-માતાજીના ફોટોનું, મૂર્તિનું ઐશ્વર્ય સ્વરૂપનું ધ્યાન કરવું.

નિર્ગુણ ધ્યાન : ધ્યાનના-માતાજીના આદર્શ લાવો, અનન્તતા, નિત્યત્વ, આનન્દ સ્વરૂપ, સત્ય સ્વરૂપ, શુદ્ધતા, શુદ્ધતા વગેરે શુદ્ધોનું ધ્યાન કરવું.

છુટમાં સમ્પૂર્ણ શક્તા અને શરણાગતિ રાખીને ધ્યાન કરવાથી ધ્યાન જલ્દી લાગી જાય છે.

ધ્યાનમાં ડોઈ પણ પ્રકારની અપેક્ષા ન હોઈ શકે. ધ્યાનનો ઉદેશ કેવળ પરમત્વ સાથે સાયુધ્ય સાધવાનો જ હોઈ શકે.

ધ્યાન કરવા માટે ધ્યાનની કે મા ગાયત્રીની છુફી સામે એસી મનોમન મન્ત્ર જપતાં જપતાં ધ્યાનમાં ધ્યાનના-માતાજીના સ્વરૂપમાં દર્જિ અને મન એકાય કરી ધ્યાન થઈ શકે છે.

દરરોજ દસ મિનિટ ધ્યાનમાં એસવાની ટેવ પાડવી જોઈએ.

મેં ધર્મા વખત પહેલી મંગળ અને શુદ્ધવારે દરરોજ રાતે દસ વાગ્યે દસ મિનિટ ધ્યાનમાં એસવાનું કણ્ણું જ છે.

આ પ્રમાણે ધ્યાન કરતી વખતે અદ્દર થઈ જવું, તાળવામાં હાથાણ લાગવું, શરીર પર કોઈ જેવી ડોઈ જીવત ચાલતી હોવાનું લાગવું, નેજુંનાં દર્શાન થવાં, આનન્દની અનુભૂતિ થવી, અગ્રભ્ય અવાજ સંભળવો કે સંકેત-પ્રેરણા પ્રાપ્ત થવા જેવા અનુભવો થાય છે.

શાપ વિમોચન જરૂરી નથી

એમ કદેવાય છે કે ગાયત્રી મન્ત્ર શાપિત છે તેથી શાપવિમોચન કરવું જોઈએ. આ અંગે ધર્મા ઉપાસકોના મનમાં પ્રશ્ન ઉપરિથિત થાય છે. મારી દર્જિએ જામાન્ય ઉપાસક શાપવિમોચનની પદ્ધતિમાં પહેલાની જરૂર નથી. ગાયત્રી મન્ત્ર એ આધ સુખ્ય મન્ત્ર છે. હલ્યાણકારી છે. ગાયત્રી ઉપાસના પ્રાચીન કાળથી ચાલી આવી છે. એ પરમત્વત્વની જ ઉપાસના છે. ગાયત્રી મન્ત્રમાં સુર્યદેવતાની પ્રાર્થના છે. તેનો શખ્ષાર્થ-ભાવાર્થ જોશો તો તેમાં પોતાને સહાય અને પ્રેરણા પ્રાપ્ત થવા માટે પ્રાર્થના કરવામાં આવી છે.

માતાજીના આદેશ અનુસાર સૌથે સંપૂર્ણ અંદ્રા અને શરણાગતિપૂર્વક, મા-ખાળકનો સમૃદ્ધ ડેઝી, નિષ્કામ ભાવે ત્રિપદ ગાયત્રી-મહાભંત્રતી દરરોજ ત્રણ માળા કરવી જરૂરી છે.

સુધીએ અનુધર્મના પાંચ હિસ્સ પૂજા-માળા ન કરી શકે. માનસિક જ્યુ થઈ શકે. માનસિક જ્યુ કોઈ પણ કરે, રથળે કે કોઈ પણ રિથિતમાં થઈ શકે છે.

આ તો દૈનિક ઉપાસનાની વાત થઈ. દરરોજ દાળ લાત શાક રોટલી જમતા હોઈએ તેવી વાત થઈ. કુવચિત પ્રસંગોપાત્ત આપણે મિષ્ટાન વગેરે પણ જમીએ છીએ. આપણા ભોજનમાં કંઈક વિશેષ વાતગી બનાવીએ છીએ તે રીતે ડયારેક ડયારેક વિશેષ ઉપાસના પણ થઈ શકે છે ને કરવી જોઈએ.

અનુષ્ઠાન

આ વિશેષ ઉપાસનામાં અનુષ્ઠાન અને પુરશ્વરણનો સમાવેશ થાય છે.

અનુષ્ઠાન એટલે શિસ્તઅંદ્ર રીતે થોંલેલી છણુંની ઉપાસના - સંપૂર્ણ અંદ્રા અને શરણાગતિથી મા-ખાળકનો સમૃદ્ધ ડેઝી, મન, વચ્ચન ને કર્મથી પવિત્ર રહી, શિસ્તઅંદ્ર રીતે સ્થળ, સમય અને માળાનો કુમ નક્કી કરી પોતાની શારીરિક અને માનસિક શક્તિ અનુસાર અનુષ્ઠાન કરવું.

અનુષ્ઠાન એ રીતે થઈ શકે છે : લઘુ અનુષ્ઠાન અને અનુષ્ઠાન. લઘુ અનુષ્ઠાન એટલે ચોવીએ દાનર મંત્ર જ્યુ.

સવા લક્ષ ગાયત્રી-મંત્રજ્યુને અનુષ્ઠાન કરે છે. ધરમા જ્યા છિદ્ર દેવની-માતાજીની સ્થાપના કરી હોય ત્યા, માતાજીના હોટા સામે, પૂર્વાભિમુખ અથવા ઉત્તરાભિમુખ દર્શના આસન પર ઐસવું. યથાશક્તિ ધૂપ, દીપ, અગ્રભાતી પ્રગટાની જ્યુ શરૂ કરવા. એ જ પ્રમાણે નવરાત્રિના હિસ્સે દરમ્યાન દરરોજ જ્યુ કરવા. અન્ય કોઈ વિધિવિધાનની જરૂર નથી. સંપૂર્ણ અંદ્રા અને અનન્ય શરણાગતિ જ અહારવની છે.

અનુષ્ઠાન દરમ્યાન સ્થળ છોડી શકાય નહિ. પહેલા હિસ્સે જ્યા એસી જ્યુ કર્યા હોય તે જ જગ્યા-એ એસી દરરોજ જ્યુ કરવા જરૂરી છે. વળી સમય પણ સચ્ચવાવો જરૂરી છે. પહેલા હિસ્સે જે ચાર વાગ્યાથી જ્યાની જીહાત કરી હોય તો દરરોજ તે જ સમયે જ્યુ કરવા.

એકી એકે માળા ન થઈ શકે તો અધ્વરચ્ચેથી ભડી શકાય છે, પણ ભડીબા માટે માળાનો કુમ નક્કી કરવાનો રહે છે. દા. ત. તમે પાંચ કે સાત અથવા અગિયાર માળા એકી સાથે કરી શકતા હો, એટલા સમય સુધી એક સરખું એસી શકાતું હોય, તો તે પ્રમાણે પાંચ કે સાત અથવા અગિયાર માળાનો કુમ નક્કી કરવો, પાંચ-પાંચ કે સાત-સાત માળા ક્યા પછી ઉભા થઈ પાંચ-દામ મિનિટ વિશ્રાંત લઈ શકાય છે. ત્યાર આદ દરી પાંચી આગળની માળા ચાલુ કરવી. એ જ પ્રમાણે દરરોજ કરવું. દર્શના આસન પર પદ્માસી વાળી, નજરને માતાજીના સ્વરૂપમાં કેન્દ્રિત કરી સીધા દાર ઐસવું.

અનુષ્ઠાન એ છણુંની શિસ્તઅંદ્ર ઉપાસના છે તેથી ડેટલાક નીતિનિયમો પાળવાં જરૂરી છે :

૧. સાઢો સાસ્ત્રિક આહાર એકવાર કેવો. ઉપવાસ કરવાની જરૂર નથી.

૨. ધરમા બનાવેલો એસાંક જ ખાવો.

૩. સ્થાપન કરવું, થાળ ધરવાવો. કે પૂર્ણાઙ્કૃતિ વખતે હેમહર્ષન, વિસર્જન વગેરે કરવું આવરણક નથી.

૪. અનુષ્ઠાન દરમ્યાન અલયાં અવશ્ય પાળવું.

૫. સ્ત્રી, ભાસિક કે અન્ય કોઈ પણ સુશ્કેલીથી અનુષ્ઠાન અધ્યુરું છોડવું પડે તો, અધ્યુરું અનુષ્ઠાન આગળ ચલાવી પૂરું કરી શકાય નહિ. નવેસરથી શરૂ કરીને જ પૂર્ણ કરી શકાય.

નવરાત્રીમાં અનુષ્ઠાન કરવાનું માહાત્મ્ય વિશેષ ગણ્યાયું છે. વર્ષની ચાર નવરાત્રી છે. પોતા, ચૈત્ર,

આપાઠ ને આસો. અતુધાન કરવા હરિષતાં ભાઈ બહેનો કોઈ પણ મહિનાની સુદ ઓકમથી અતુધાન કરી શકે છે.

પુરશ્વરણ

ગાયત્રી-પુરશ્વરણ એ વિશાળ ફલક પર ચોનેલી ગાયત્રી ઉપાસના છે. એને માટે અનેકવિષ નીતિનિયમોથી સજજ થવું પડે છે.

ગાયત્રી-પુરશ્વરણ કરતારે ચોવીસ લાખ ગાયત્રી મંત્રાસ કરવાના રહે છે. સામાન્ય અતુધ માટે આ પુરશ્વરણ ખૂબ દુધકર છે, પણ કોઈ સિદ્ધપુરુષ, સન્ત કે શુદુના માર્ગદર્શન હેઠાળ જ કરવું વિશેષ ડાખલાભરેલું છે. પોતાની ઈંચા પ્રમાણે પુરશ્વરણ કદમ્બિ ન કરવું.

પુરશ્વરણ કરતી પહેલી નાન્દી આદ્ધ કરવું જરૂરી છે, જેથી લાંબા સમયના આ શિરતથી પ્રોફેક્ટ-ચોજના દરમ્યાન કોઈ સાંસારિક વિદ્યા, સૂનક વગેરેનો પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થાય તો બાધ ન નడે.

પુરશ્વરણ એક કુણે વર્ષ અથવા તથી વધુ સમયમાં પૂર્ણ કરી શકાય. શરીરસ્વાસ્થા, માનભિક ક્ષમતા, કૌદુર્ભિક જવાઅદારી, સાંસારિક-સામાજિક ઇરાલે વગેરેને લક્ષ્યમાં રાખીને જ શુદુના માર્ગદર્શન અને આશીર્વાદ મેળવ્યા પછી જ પુરશ્વરણ કરવું જરૂરી છે.

૧. કોઈ પણ ઉપાસકે પોતાના ઈંચમાં સમ્પૂર્ણ શક્તા અને અનન્ય શરણાગતિ રાખતી.

૨. ઉપાસનામાં નિયમિતતા ને સાતત્ય જાળવવા.

૩. ગાયત્રી મંત્રની ત્રણ માળા દરરોજ જ કરવી. તે જ રીતે અન્ય ઉપાસકોએ પોતે દરરોજ શું કરવું જોઈએ તે પોતાની અતુદૂષણા પ્રમાણે નાંદી કરી લે.

૪. અન્યની ઉપાસનાને-હેવને-ઉતારી ન પાડવાં, અર્થાત્ તે પ્રત્યે હીન ભાવ ન રાખવો.

૫. ગાયત્રી હોય કે અંબિકા, રામ હોય કે કૃષ્ણ, શિવ હોય કે વિષણુ આખરે પરમેશ્વર-શક્તિ તો એહ જ છે ને તે સર્વાંદ્રાપક છે તે હંમેશા રમરણમાં રાખવું.

૬. આહાર, આચાર, વિચાર, વાણી, વર્તન ને વલણમાં સાત્ત્વિકતા ને પવિત્રતા ઉતારવી.

૭. મન, વચન ને કર્મથી પવિત્ર રહેવું.

૮. પદરિપુઓ - કામ, કોષ, લોક, મોહ, મદ (અભિમાન-અહંકાર), મતસર (ધર્ષણ-અહેભાઈ)થા સાવધ, સળગ, સતર્ક રહી તેને નાથવાનો પ્રથતન કરતા રહેવું.

૯. સતત કાર્યશીલ રહેવું.

૧૦. દુઃખીના હિલના આંસુ લૂઢવા.

૧૧. નિઃસહાયને સહાય કરવી.

૧૨. કોઈના વિશાસધાત કરવો નહિ.

૧૩. પરનિન્દાથી દૂર રહેવું.

૧૪, ધ્યાન, નામરમરણ કે સ્તોત્રપાઠને આધારે કરવામાં આવતી ઉપાસના આત્મવિકાસની, સાક્ષાત્કાર માટે કરવામાં આવતી, સ્ફુર્ત પ્રક્રિયા છે. અરિતિવના સ્ફુર્તમાતિસ્ફુર્તમ અણુઓને બેદીને આત્માને જગૃત કરવા તરફ અને આત્મામાં રહેલા પરમાત્માની દર્શાન કરવાનો પુરુષાર્થ આદરતી પ્રક્રિયા છે તેથી જ્ય, ધ્યાન, નામરમરણ કે સ્તોત્રપાઠની સાથે સાથે ઉપર દર્શાવ્યા તેવા ઉત્તમ, ઉમદા, ઉદાર ને ઉદાત એવી માનવીય ગુણોને આત્મસાત્ત કરવાની વિશેષ જરૂર છે. સાચી ઉપાસનાનું એ ગૂઢ રહસ્ય છે. ઉપાસકમાં જ્યાં સુધી, અહીં દર્શાવ્યા તેવા ઉદાર, ઉમદા ને ઉદાત ગુણો ભીલતા નથી ત્યાં સુધી તેની ઉપાસના ફળતી નથી. ઉપાસનાની ફળશુદ્ધિ માટે તે વિશેષ જરૂરી છે. એ ગુણોમાં જ સર્વ કાખોનો આર રહેલો છે તેમ હું માતુ છું. કોઈ પણ ઉપાસક જો આ બધી બાબતોને ખાલ રાખેશે તો ચોક્કા તે ભાતાજીના-ધર્થરના વિશેષ કૃપા, આશ્રિપ પ્રાપ્ત કરવા, દર્શાન કરવા કે સાક્ષાત્કાર મેળવવા પણ સદ્ગુરીની નીવડણી એ નિઃશાંક છે. સ્વાતુભને જ એ મનજણો.

[સમૃપૂર્ણ]

અમૃતનું આચિત્તન

ડૉ. કાન્દિતલાલ કાલાણી

સંતનો ભદ્રિમા કથારે સમજાય?

રૂં તનો ભદ્રિમા સમજવો એટલે સંતમા રહેલી આંતર્ગત શક્તિઓને સમજવી, એટલે કુસંતરી આંતરિક શક્તિઓનું દર્શાન થવું. આવું દર્શાન થાય પછી જ સંતનો ભદ્રિમા સમજ શકાય.

સંતનું આંતર જીવન એટલે શું? સંતના વિચારોને સમજ લેવા. સમજ્યા પછી તે વિચારોનું વાણી સાથે એકરણું છે કે નહિ તે જેવું. આમ વિચાર, વાણી અને વર્તનની એકિપતા હેખાય તો સંતનું આંતર-બાધ્ય જીવન સમજ શકાય અને આંતર-આધ્ય જીવન સમજ્યા પછી જ સંતનો ભદ્રિમા થાય. પરંતુ જંતના બાધ્ય જીવનમાં તેમની કુટેવોને મહા કરીએ, તેમને લીલાદ્યપ ગણ્યીએ અને તેમના આંતરજીવન સાથે તેને ન સાંકળીએ તે બરાબર નથી.

જે સંતનાં વિચાર-વાણી-વર્તનમાં એકિપતા નથી. તેમનો વષેં સુધી સંબંધ રાખવા છતો શાંતિ, સ્થિરતા, સંતોષ અને આનંદનો અનુભવ ન થતો હોય તો તેમને વળગી રહેવાની શું જરૂર?

સંતનો ભદ્રિમા સમજનારનું જીવન સત્ત્વથે આચરણ કરનારું હોવું જોઈએ. સત્તના આચરણ દારા જ સંત થવાય છે. સંતના સંબંધથી મનુષ્ય સંત થઈ જાય ત્યારે તે સંતનો ભદ્રિમા સમજ્યો કહેવાય. ત્યાં સુધી સંતનો ભદ્રિમા કોઈ અને ગાય, પણ સમજ્યા વિના કોઈનો ભદ્રિમા ગાવાથી અક્ષિતના જીવનમાં કોઈ પરિણામ આવતું નથી. વષેં સુધી અજન ગાનારાએ પણ અગ્રવદ્ધમય જીવન અનાવી શકતા નથી, તેનું કારણ ઇકત એટલું જ છે કે કોઈનો ગાયદો ભદ્રિમા તે ગાય છે, પણ પોતે ભદ્રિમા સમજ્યા નથી.

કેટથાક માણુસો અગ્રવાનનો કીર્તનો અનાવે છે, બોલે છે, પણ તે પ્રમાણે વતીં શકતા નથી. જે કે લોઢદિયે તેઓ લક્ષ્ણ કે શાની કહેવાતા હોય, પાંચ, પચાસ કે વધુ માણુસો તેમને માનતા હોય તો પણ સાચું સંતપણું તેમનામાં હેખાતું નથી.

આત્મારના વાતાવરણમાં ધીરજ અને સંયમ કેવી રીતે રકાવવાં?

વાતાવરણ પર મનુષ્યનો અંકુશ નથી. જીમન્ય પ્રજા ધીરજ અને સંયમ કેળવે તેવી અપેક્ષા રખાય નહિ. જીઝાત પોતાનાથી કરવી જોઈએ. પોતે કથાં ભૂખ કરે છે અથવા દોષિત છે તેના પર ધ્યાન કોન્દણ કરવાને બદ્લે ભીજ શું કરે છે તેના પર તેનું લક્ષ્ણ વિશેષ હોવાથી અને અન્યના હોષો કે આમીએ. કાદ્વાનસી ટેવ પડી જવાથી ધીરજ અને સંયમ રહેતા નથી.

વાતાવરણનો વાંક કાદ્વાની જરૂર નથી. સારા કે કલુષિત વાતાવરણનું જર્જન મનુષ્ય જ કરે છે, અને તેનો અહંકાર એટલો પ્રથમ છે કે તે દોષનો ટોપલો વાતાવરણ પર એદાડી હે છે. મનુષ્ય પોતે નિશ્ચય કરે કે ગમે તેવી પ્રતિકૂળ પરિસ્થિતિ જિમી થાય પણ તે ધીરજ કે સંયમ નહિ શુભાવે, તો પરિસ્થિતિ તેને પરાણિત કરી શકે નહિ.

સૌ પ્રથમ તો આપણે દેહને ધારણું કરો છે, આપણે દેહ નથી એમ વિચારવું પડે. તેને બહલે આપણે દેહને પોતાતું સ્વરૂપ માનીએ તો ધીરજ અને સંયમ કરી રીતે રહી શકે? જે વરતુ આપણે કરવાની છે તે અન્ય પાસે કરાવવાની અપેક્ષા રાખીએ અને આપણે ન કરીએ તે કેમ ચાલે? સામી વ્યક્તિ તો તેની રીતે અને તેની અતુકૂળતાએ કરે કે આપણી રીતે અને આપણી અતુકૂળતાએ?

સમગ્ર વ્યવહાર નામ-દ્વારા અને પૈસાથી ચાલે છે. મતુષ્યને નામ-દ્વારા અને ધનનો મોહ છૂટી શકતો નથી. પરિણામે તે ધીરજ અને સંયમ ગુમાવી હે છે. પોતે આતંદ્વાપ હોતા છતાં ઉપાધિમાં મુક્તાઈ જાય છે. ઉપાધિમાંથી મુક્ત થવા તે અનેક પ્રકારના સાધનો અને સગવડો શાખે છે. પરંતુ સાધનો કે સગવડો તેને છઈ રીતે ઉપાધિમાંથી મુક્ત કરી શકે?

ધીરજ અને સંયમ ડેળવવાં હોય તો જેણે તે ડેળવ્યા હોય તેમના સંપર્કમાં આવનાથી તેમની પાસેથી યુક્તિઓએ ભણે. આવો અતુલની મતુષ્ય નામ-દ્વારા તેમ જ ધનનો ઉપરોગ કરવા છતાં સત્ત્વપે જીવતો હોવાથી જ્યાં સત્ત હોય ત્યાં ધીરજ અને સંયમ સત્તાબાંદી હોય જ.

અતુલની વ્યક્તિ અસત્ત (પરિવર્તનશીલ અથવા સમય પૂરતું જેમનું અરિતત્વ છે તે)નો ઉપરોગ કરવા છતાં સત્ત્વપે કેમ જીવાય તેવી યુક્તિઓનો જણાકાર હોવાથી તેની પાસેથી આપણને ભાર્યાદ્વારાનું ભણે છે. તે આપણી પાસે દેહનો સાધન તરીકે સ્વીકાર કરાવડાને અને સંગહેસે કરીને દેહમાં પોતાપણાનો જીવ થઈ ગયો છે તે એડાવે ત્યારે ધીરજ અને સંયમ ડેળવવાં ન પડે, પણ આપણા પોતામાં જ તેમનું દર્શાન થાય.

ધીરજ અને સંયમ મતુષ્યની બાંદર રહેલો છે. જે ગુણોને આપણે ડેળવવાના છે તેને જીવાર શાખવા પ્રયત્ન કરીએ તો હાય આવે અરા? જે વરતુ જ્યાં હોય ત્યાંથી જ ભણે; ન હોય ત્યાંથી કેવી રીતે ભણે?

ચોગમાર્ગ જનારાએઓ પણ ધીરજ અને સંયમ ડેળવી શક્યા નથી, કારણ કે તેઓ ધનિદ્રિ-અન્તઃકરણનો નિગ્રહ કરી ધીરજ અને સંયમ ડેળવવા પ્રયત્ન કરે છે. પણ અન્તઃકરણ અને ધનિદ્રિયાંથી ધીરજ અને સંયમ હોતાં નથી. હા, ચોડી વાર માટે ધીરજ અને સંયમ હેખાય અરાં, પણ ફરી અહૃત્ય થઈ જાય. તેઓ નાની નાની બાબતોમાં આશીર્વાદ અથવા જ્ઞાપ આપવા તૈયાર થઈ જાય. આવી વ્યક્તિ પાસેથી આપણે શું પ્રાપ્ત કરી શકવાના હતા?

ધીરજ નિશ્ચયનો અંતર્ગત વિભાગ છે. સહેજ પણ શાંકા આવી કે ધીરજ છૂટી જાય. ધીરજ અને નિશ્ચય એક જ અંગના એ પાસા છે. તે જોડકું છે, દાંદ નથી. એટલે ધીરજ હોય ત્યાં નિશ્ચય હોય અને નિશ્ચય હોય ત્યાં ધીરજ હોય. જીવન અહિમુખ હોવાથી અને ડિયાશક્તિ સાથે ઓતપ્રોતપ્રે વર્તતો હોવાથી તે કોઈ પણ પ્રકારનો નિશ્ચય કરી શકતો નથી; પછી તેનામાં ધીરજ કચાંથી હોય છે.

ધીરજ નિર્બંધપણું પ્રતીક છે. ત્યાં વેગ નથી. એટલે અન્તઃકરણ, ધનિદ્રિયો અને જીવની સ્વર્ણતા જળવાઈ રહે છે, સ્વસ્થતા જળવાઈ રહેલું તેતું નામ જ સંયમ.

સંયમનું આચરણ કરવું હોય તો જેણે ધનિદ્રિયો અને વિષયો વચ્ચે સંબંધ ન સ્થપાય તેની જોતિત જગૃતિ રાખવી જોઈએ. જાંયમાં પાચ યમનો સમાવેશ થાય છે: અહિંસા, સત્ય, અનુભર્યા, અપરિગ્રહ અને અસ્તેય (ચોરી ન કરવી તે.).

ધીરજ અને સંયમ ડેળવવાં હોય તો જેણે આ બંનેને આત્મભાત કર્યાં હોય તેવા અતુલનીના આધ્યાત્મિક કદી, ઓક્ટોબર, '૬૦]

સંગમ્બા વારવાર આવી વ્યક્તિભાવમાથી સુક્તા થવા પુરુષાર્થ કરવો જોઈએ. વ્યક્તિભાવ હશે લાં સુધી ધીરજ અને સંપદ રક્ષી નહિ શકે.

અધ્યાત્મમાર્ગમાં કઈ બાબતોની જગતિ રાખવાની છે? શેનાથી ચેતવા જેવું છે?

: જગતિ એટલે 'સ્વ'ની સ્મૃતિ; પોતે શરીર નથી પણ આત્મા છે તેવી સ્મૃતિ.

: સમગ્ર વ્યવહાર નામ અને શરીરથી ચાલે છે. જે ડોઈ આપણી સાથે વ્યવહાર કરે છે તે પણ આપણા નામને અને શરીરને ધ્યાનમાં રાખે છે, એટલું જ નહિ, પરંતુ તે નામ અને ઇપ (દેહ)નો સ્વીકાર કરે છે, તેને જ સત્ય ભાને છે અને પોતે પણ નામ-ઇપનો આગ્રહ રાખે છે. બધી હિંયાઓ નામ અને શરીરથી થતી હોવાથી મનુષ્ય જાણે-અજાણે પોતે નામ-ઇપ છે તેમ સમજ તેમાં ભાળ જય છે. એટલે નામ-ઇપને કન્દમાં રાખી કિયા ન કરવી. ભગવાનને કન્દમાં રાખવા.

: અધ્યાત્મમાર્ગે ચાલનારા ધણા લોડો કહે છે કે ભારામાં ભગવાન છે અને ભારા દ્વારા તે કામ કરી રહ્યા છે. પણ પોતે ખરેખર ડોષ છે (નામ કે શરીર તો નથી જ) તેની સ્પષ્ટતા કરી શકતા નથી. એટલે તેમના સંપર્કમાં કે સહવાસમાં આવનારો તેમના નામ-ઇપને (શરીરને) ભગવાન ગણે છે અને તે જ રીતે તેમની સેવા અને સેવન કરે છે. સેવા કરનારો નામ-ઇપને ભગવાન માની સેવા કરતો હોવાથી તે પોતે ધારણ કરેલો નામ અને હેઠથી છૂટો પડી શકતો નથી. પોતાને અક્તા કે શાની તરીકે આળખાવનારાઓ અક્તા અને શાન અંગે ચોખવટ કરતા નથી એટલે સાંભળનારા નામ અને શરીરને જ અક્તા કે શાન માને છે અને તેના નામનું સેવન કરે છે. એટલે શાન, અક્તિ કે ભગવાનને બહાને તેમાં ભણી ન જવાય અને નામ-ઇપને અક્તા કે ભગવાન ન માની લેવાય તે બાબતની સતત જગતિ રાખવી જોઈએ, અને આવી સ્પષ્ટતા ન કરનારાથી ચેતવું જોઈએ. શરીરમાં તેમના સંબંધથી આપણને પૂર્ણતા નેવું લાગે ખરું, પરંતુ સાચા અનુભવીના સંબંધમાં આવીએ ત્યારે આપણે માની લાઘેલી પૂર્ણતા, અપૂર્ણતામાં ફેરવાઈ જતી હોય છે. આનું કારણ આપણી અજગતિ છે. એટલે જ તેમનાથી ચેતવા જેવું છે.

: દ્રશ્યમાન જગત સાથે ભણી ન જવાય તેની વિશેષ જગૃતિ રાખવાની જરૂર છે. શરીર એ ભાત સાધન છે અને તે સાધનનો ભગવાનની અનુભૂતિ માટે જ ઉપયોગ કરવાનો છે. કારણ કે તે સાધન ભગવાને આપેલું છે એટલે તેમની જ ભાલિકીનું છે. સમય પૂરતો આ સાધનનો ઉપયોગ કરી લેવાનો છે, તેને વળગવાનું કે ચોંટવાનું નથી એટલે આ સાધનનો ઉપયોગ માટે ઉપયોગ ન થાય બેની જગૃતિ હોવી જ જોઈએ.

: અધ્યાત્મ માર્ગે જનારાએ સમયનો પૂરૈપૂરો કસ કાઢવો જોઈએ. જેમને સમયનો ઉત્તમ ઉપયોગ કરતાં નથી આવડતો, તેઓ આ માર્ગમાં રક્ષી શકતા નથી અને આળસુ કે પ્રમાણી બની જય છે. જેને કાળનો ઉપયોગ કરતાં નથી આવડતો, તેને કાળ જ ખાઈ જય છે. આળસ-પ્રમાણ અધ્યાત્મમાર્ગમાં મોટા આવરોધી છે.

: ફુંપણુના અને ભારાપણુના ભાવ ન આવી જય, સંકુચિતતા ન આવી જય, અહંકાર ન જન્મે અને કન્દમાં ન ભળી જવાય તેની ખાસ કાળજ રાખવી પડે. સુખ-દુઃખ, શુભ-અશુભ, લાભ-કાનિ, માન-અપમાન જેવા અનેક દન્દો આ જગતમાં પ્રવત્તમાન છે. કિનારે બેસીને તેમને જેવાનો છે. તેમાં કૂદકો ભારવાનો નથી. તેણે તુચ્છ અને અરુચિમાથી પણ સુક્તા થવું પડશે. એટલે અમતી બાબતો તરફ એંચાવું નહિ; અખુગમતી બાબતોથી ભાગવું નહિ.

: પાણી પર નૌકા રહેતે અરાયર છે, પણ નૌકામાં પાણી દાખલ થવા માંડે તે જોખમી છે. તેમ આપણે જગતથી અલિન રહી અથ પૂરતો તેનો ઉપરોગ કરીએ તે અરાયર છે. પણ જગત આપણામાં દાખલ થઈ જાય તો મોટી ગરાડ થઈ જાય.

: કુસંગથી ચેતતા રહેવું. સત્તસંગ ન ચુકાય તેની કાળજ રાખવી.

: નામ-ઇપને રથથી રાખવાનો પ્રયત્ન ન કરવો.

*

*

*

મહારિં દ્યાનંદ સરસ્વતીના જીવનનો એક પ્રસંગ છે. કહે છે કે પ્રવાસ હરભ્યાન તેનો ફર્જુખાખાંડ પાસેથી વહેતી ગંગા નદીના તટ પર એક કુટિરમાં થોડા દ્વિસ રોકાયા હતા. આ તટ પર ધૂરી છવાઈ બીજી કુટિરા પણ હતી. તેમાં દૂર આવેકી એક કુટિરમાં ભીજ કોઈ સાંધુ રહેતા હતા.

તેઓ ઉગ્ર સ્વભાવના હતા અને વિના કારણે ઝખડો કરવામાં અને અપગાઈની બોલવામાં પાવરણ હતા. તેમણે એક સાંજે સ્વામી દ્યાનંદને તટ પર લગ્નાર મારતા જેવા એઠલે તેમને થયું કે વળી આ નવો સંન્યાસી કંચાથી આવી ગયો! તેઓ પણીથી તેમની કુટિરે પહોંચી ગયા અને ગાળોનો વરસાદ વરસાવવા માંડ્યા!

દ્યાનંદ સ્વામીનો દેહ અખમરત અને ખડતથ હતો. તેમણે ધાર્યું હોત તો આ આવળાયંડા સાંધુની અરદન પહડી તેને ચુપ કરી દીધા હોત. પણ તેઓ અસામાન્ય કોટિના પુરુષ હતા. તેઓ એક પણ કુંભ બોલ્યા વિના હસતા હસતા ગાળો સંભળતા રહ્યા! આસપાસના સાંધુઓ ત્યા એકત્રિત થઈ અયારું તેમને ચેલા તુંડમિલજ સાંધુ પર રેખ ચડાયો. એક મહાન સંન્યાસીને વિના કારણે ગાળા દર્ઢ રહેલા સાંધુને ડેકાણે લાવવો જોઈએ, એવો તેમને વિચાર આવતાં બોલી ગઠયા : “મહારાજ, આપની આગા હોય તો આ સાંધુને સરખો. કરી દર્ઢ એ.” દ્યાનંદ સ્વામીએ પ્રસન્ન વહને કહ્યું : “એને એનું ભગ કરના હો. એ એની મેળે ડેકાણે આવી જશે. જેની પાસે જે હોય તે આપે. આપણાથી તેમના જેવું ન થવાય.”

સાંધુને ગાળો બોલવાની ટેબ પડી જયેલી. એઠલે સાંજ પડાયે ગાળોનો વરસાદ વરસાવી જાય. સ્વામીજ હસતા મુખે ગાળા સંભળતા રહે.

એક દ્વિવળ એક સંજને મોટો ટોપલો ભરીને સ્વામીજને ઇળ મોકલ્યા. મહારિંએ ટોપલાભાંથી અરદા અને મોટાં કળા કાઢી એક લૂગડામાં બાધ્યા અને સંતોની સેવા કરતા એક માણ્યાખને બોલવાની કહ્યું, “આ ઇન્દ્ર જૂંપડીની રહેતા પેલા સાંધુને આપી આવો. તે સાંધુ આપણી કુટિર સુધી રોજ આવવાની તકલીફ લે છે. આપણે તેમને માટે કાઈ કરી શકતા નથી. આપણી ઇન્દ્ર તેમને આપી આવો.”

આખુસ વિચારમાં પડી ગયો. જે સાંધુ રોજ કુટિરે આવી ગાળા દેતો હોય તેને ગાઈ ઇન આપાતો હો? તેણે મહારિને કહ્યું, “આપ શું કહો છો? આવા દુષ્ટ સાંધુને કાઈ અપાતુ હો? એ તો વાદ્યાને દાઢ પીવાવવા જેવું થશે.” મહારિંએ રિમિત કરીને કહ્યું, “એ જેવા જે તેવા અરાયર છે. સાંધુને કદી દુષ્ટ ન હદેવા. તેમે આટલા ઇન્દ્ર તેમને આપી આવો તે આડું?”

ચેલો આખુસ ઇન્દ્ર લઈ ને જયો. અને સાંધુના પગ પાસે ઇન્દ્રા મુજાને કહ્યું, “સામીજને તમારે માટે ઇન્દ્ર મોકલ્યાં છે.” સાંધુ એકદમ હરકેરાઈ ગયા. તેમણે પેલા આખુસને સારી રીતે પરમાણૂષો અને કહ્યું, “કઠાવ આ પોટથી. એ વળી મને કાઈ દ્વિવળ શરીર મોકલતો હો! કું” તો એને નિત્ય લાગે આપું કહ્યું. જી, ભીજ કાઈ સાંધુને મોકલાયા હો!

‘ચેલા ભાષુસે સ્વામીજુને વાત કરી, એટલે સ્વામીજુએ તેને ફરી ઇન લઈને સાંધુ પાસે જવા કહ્યું અને સંહેશો આપ્યો : “ ભારતમાને કહેણે કે આ કુટિરે આવી રોજ અમૃતવર્ષા કરી નથી એટલે તેમની ધર્ષણી શક્તિ વપરાઈ જતી હશે. એટલે આ ઇન સ્વીકારો અને આહારમાં દેણે, અમૃત વર્ષા રોજ મળતી જ રહેવી જોઈએ.”

ભાષુસે સાંધુને સ્વામીજુનો સંહેશો સંભળાયો. સંહેશો સાંખળા સાંધુ ડિગ નેવા કંડા થઈ ગયા. તરત જ જિલ્લા થઈ ગયા અને મહર્ષિંચા પાસે પહોંચી દંડવત્ પ્રણામ કર્યો અને કહ્યું : “ અને ક્ષમા કરો. હું તમને મનુષ્ય માનતો હતો. પણ તમે તો દેવપુરુષ છો.”

મહર્ષિંચે કહ્યું : “ લોહો સાંધુ-સાંધુ વર્ચ્યે અદે બેદ કરે. આપણે ન કરવો. ભૂલ તો કોઈની પણ થાય. અને તમે ભૂલ કરી છો એવું હું માનતો નથી. તમે મારું ભલું જ કર્યું છો. મારી મહનશીલતાની ક્રસારી કરીને તમે મારા પર ઉપકાર જ કર્યો છો ! ”

મહર્ષિંની ભાવસંકર વાણી સાંખળા સાંધુના નેત્રો સંજળ થઈ ગયા !

શ્રી ગુરૂ ગોદિષ

૫૦ : વિજાનીઓમાં શ્રદ્ધા કેવી રીતે જાગે ?

૭૦ : વિજાનીઓ ખુદ્દિને આધારે કાર્ય કરે છે. તેમના સમરત જીવન અને કાર્યનો આપાર અને અભિગમ બૌદ્ધિક હોય છે. માનવી જ્યાં સુધી પોતાની ખુદ્દિથી વિચારતો હોય છે ત્યાં સુધી તેનામાં શ્રદ્ધા જાગતી નથી. જ્યારે ખુદ્દિના બારણ્ણા બંધ થાય છે ત્યારે જ શ્રદ્ધાના દાર ખુલે છે.

૫૦ : ગુરુદેવ, માત્ર ગાયત્રી ચાલીસા કરીએ અને મન્ત્રજ્યોતિ ન કરીએ તો ન ચાહે ?

૭૦ : ગાયત્રી ચાલીસા એ માતાજીની એક પ્રકારની સ્તુતિ છે. એમાં માતાજીના સામર્થ્યના-અંકિતના ગુણગાન ગાવામાં આવ્યા છે. એટલે ગાયત્રી ચાલીસા અને અન્ય સ્તોત્રપાઠને નિત્યકર્મમાં વધુ લેવામાં આવે તે અનુચ્છિત નથી, પરંતુ ગાયત્રી-ઉપાસકોએ પોતાના નિત્યકર્મમાં ગાયત્રી-જ્યોતિ કરવા, ગાયત્રી-મન્ત્રની દરરોજ નથી માળા, કે થઈ શકે તેથી વધારે માળા, કરવી અનિવાર્ય અને આવર્ષય છે.

ગાયત્રી-મન્ત્રના શાખાની ગુંધણી એવા પ્રકારની છે, કે જેના ઉચ્ચારણથી શરીર અને મન પર વિલક્ષણ પ્રભાવ પડે છે.

‘ઉપાસકને માર્ગદર્શિન’ નામના પ્રકરણમાં મન્ત્રાચ્ચાર અંગે છણાવટ કરવામાં આવી છે, જે વાંચશી.

૫૦ : અંકિત કઈ રીતે કરવી ?

૭૦ : આ પ્રશ્નનો જવાબ ધ્યાન બધા પરિખનો પર અનથાંબિત છે અને અગાઉના ‘આધ્યાત્મિક ડેડી’ના અંક્રમાં ‘નિષ્કામ અંકિત’ અને ‘અંકિત’ વિષયક લેખેમાં એની વિગતે છણાવટ કરવામાં આવી છે. આ પ્રશ્નનો ઉત્તર એક લેખ જેટલો થઈ શકે છે. તેથી એની વધુ વિગતમાં અછી નહિ જાતરીએ.

મારી દ્વિષિતે અંકિત કરનારે પોતપોતાના રસ-ઉચ્ચિ અનુસાર પોતાના ઈષ્ટિતું કે મા ગાયત્રીના નામરમરણ, જ્યોતિ, સ્તોત્રપાઠ વગેરે બાધતોનો પોતાના નિત્યકર્મમાં સમાવેશ કરવો જોઈજો. ઉપરાત તેમાં અન્યપૂર્ણ શ્રદ્ધા, કુરણાગતિ, નિષ્કામ ભાવ, મા-આળકનો સમ્માનખ કેળવવાં જરૂરી છે. મન, વચ્ચન અને કર્મથી પવિત્ર, પ્રમાણિક, નૈતિક મૂલ્યોવાળું જીવન જીવવું પુરુષાર્થ કરતાં રહેણું, કણનો વિચાર ન કરવો. જવાબદારીથી જીવન અને ઈશ્વરીય તમામ ક્રમો કરવા, સત્સંગ કરવો, ઉપરાત-પૂર્ણિમા-કામ, ક્રાંતિ, લોભ, મોઢ, મદ અને મતકર (ઈંધ્ર)થી દૂર રહેવું અનિવાર્ય અને આવર્ષય છે.

વિશેષમાં ઉપાસના નિત્યકર્મને સતત અને અવિરત અનાવવો જરૂરી છે.

૫૦ : ધ્યાનની શ્રેષ્ઠ પદ્ધતિ કઈ ? ધ્યાન કઈ રીતે કરવું ?

૭૦ : ‘આધ્યાત્મિક ડેડી’ના અગાઉના અંક્રમાં ધ્યાન અંગે કું વિગતે છણાવટ કરી જયે છું. તેમ છતાં તમારી જાણ માતર કરું તો મારી દ્વિષિતે પોતાના ઈષ્ટિની કે માતાજીની મૂર્તિ કે છણી અભિક્ષ એસી મન્ત્રજ્યોતિ કરતાં કરતાં મનના તમામ તરંગોને અંકિત કરી પરમ તરવની અંકિતને જોગમ અનીને, અન્તમુંખી બનીને પ્રાપ્ત કરવાની છે અને અંદર ઉત્પારવાની છે.

ધ્યાન એ પરમ તત્ત્વ સાથે અનુભન્ધાન સાધવાની એક માનસિક પ્રક્રિયા છે.

પ્ર૦ : ધ્યાન બાઈ-બહેનોનો પ્રશ્ન રહ્યો છે કે, માસિક ધર્મ પાળવાની અમને સગવડ નથી, અનુઝૂળતા નથી તો શું કરવું? તે સમયમાં પૂજા-જપ-ધ્યાન કરી શકાય?

ઉ૦ : માસિક ધર્મમાં આવેલી બહેનો પાચ વિવિધ સુધી પૂજા-જપ-ધ્યાન ન કરી શકે. માસિક અન્તરજ્ઞપ ડાઈ પણ સ્થિતિમાં કરી શકાય છે.

નેમના ધરમાં માસિક ધર્મ પાળવાની સગવડ છે, તેઓ તો અવશ્ય પાળે જ, પણ નેઓને તેવી સખવડ નથી તેઓ ધરની માસિક ધર્મવળા બહેન, પતની કે જે હોય તેને અહ્યા વિના, શૌચ-સ્તાનાદિથી ધરવારી એક જગ્યાએ બેસી પૂજા, જપ, ધ્યાન વગેરે કરી લે તો તેમને માટે કશું અનુચ્ચિત નથી.

ગુરુએ સ્વીકારેલી શિષ્યની જવાબદારી !

કુ. પૂર્ણિમા લગતણ

ગુરુપૂર્ણિમાના પર્વના સમાપ્તમાં પૂ. શાખીજીએ જણાયું હતું કે,

‘ગુરુ પસેથી મન્ત્રદીક્ષા લીધા પછી શિષ્ય માટે ગુરુની જવાબદારી વહી જાય છે. જેમ આ પગલે પગલે બાળકનો ખ્યાલ રાખે છે તેમ ગુરુએ સતત શિષ્યનો ખ્યાલ રાખવો પડે છે. જેમણે જેમણે મન્ત્રદીક્ષા લીધી છે તે સર્વનો ભારે ખ્યાલ રાખવો પડે છે અને રાખું છું. માટે આપ સૌ નિયમિત ગાયત્રી મન્ત્રની ભાળા કરશો તો ચોક્કસ ફાયદો થશો.

મારા મૌનમાં ધણું બધું સમાચેલું હોય છે.

કોઈની ઈર્ષા કરવી નહિ. કોઈ શું કરે છે તે જણવાની એવના રાખવી નહિ. બાજુમાં બેઠેદો માણસ શું કરે છે તે જણવાની પણ પરવા કરવી નહિ.’

ગુરુ કેટલા મહાન હોય છે અને ગુરુહેવ (શાખીજી) કેટલા મહાન છે તેનો ખ્યાલ તેમણે સ્વીકારેલી શિષ્યની જવાબદારીમાં આવે છે.

અને ગુરુહેવ શિષ્યની જવાબદારી સ્વીકારવાની જે વાત કરી છે તે અંગે થોડી રૂપોદ્ધતા કરવી જરૂરી લાગે છે.

ગુરુએ સ્વીકારેલી શિષ્યની જવાબદારી એ તેના શ્રેષ્ઠની છે. શાખીજિના સન્દર્ભમાં વાત કરું તો જ્યારે વ્યક્તિ અન્તરના સાચા ભાવથી, માતાજી પ્રત્યે ઉદ્દ્દેશેદી અદ્ધાયી, તેની શરણુગતિ સ્વીકારવાના જ્યારે વિશ્વાસથી તેમની પાસે આવે છે ત્યારે તેને યોગ્ય માર્ગદર્શન આપવાની જવાબદારી શાખીજી પ્રત્યેના વિશ્વાસથી તેમની પાસે આવે છે ત્યારે તેને યોગ્ય માર્ગદર્શન આપવાની જવાબદારી શાખીજીની છે. અહીં શાખીજી પ્રત્યે વિશ્વાસ હોવાતું એટલા માટે કહું છું કે, તેઓ નિષ્કામ ભાવે, શાખીજીની છે. અહીં શાખીજી પ્રત્યે વિશ્વાસ હોવાતું કાય়’ કરી રહ્યા છે. વ્યક્તિઓને તેમની મૂંઝવણો-આપત્તિ-નિઃશુદ્ધ માતાજીના આદેશથી લોકસેવાતું કાય়’ કરી રહ્યા છે. વ્યક્તિઓને તેમની મૂંઝવણો-આપત્તિ-નિઃશુદ્ધ માતાજીના આદેશથી આપે છે એટલે શાખીજી તરફથી પ્રાપ્ત જોતું માર્ગદર્શન માં ગાયત્રીના સંકેત, ગ્રેરણા ને આદેશથી આપે છે એટલે શાખીજી તરફથી પ્રાપ્ત જીતું માર્ગદર્શન એ સ્વયં ધૂશ્વરતું-માતાજીનું માર્ગદર્શન છે એવો વિશ્વાસ હોવાની જરૂર જણાયા છે.

વ્યક્તિ તેમના (મનથી) સતત સર્વપર્દમાં રહી, તેમના સ્થયન મુજબ ઉપાસના આદરે છે; નિયમિત ઉપાસના કરે છે ત્યારે તે તમામ વ્યક્તિઓને યોગ્ય દિગ્ંા ચીંઘવાતી તેમની જવાબદારી છે.

શાખીજી પથ ભૂલેદો કોઈક પથિક જર્યારે તેમની પાસે આવે છે ત્યારે તેને જીવનનો યોગ્ય પથ દાખાવવાની જવાબદારી ગુરુની છે-શાખીજીની છે.

શાખીજીએ સ્વીકારેલી જવાબદારી માર્ગદર્શન આપવાની છે.

મુખાડાતીઓ શાખીજ પાસે પોતાના શારીરિક, માનસિક, આર્થિક, કૌદુર્યિક, સામાજિક અનેકવિષ્ય પ્રશ્નો, દુઃખદો, મુરક્કેદીઓ, આપત્તિઓ, સમસ્યાઓ બર્ખને આવે છે ત્યારે તેઓ સર્વપૂર્ણ

શ્રીજી અને શરણાગતિપૂર્વક, મા-ખાળેનો સમયનું કેળવી નિષ્કામ લાવે ભા ગાયત્રીની ઉપાસના કરવાનું કહે છે અને માતાજીના આદેશ, પ્રેરણ, સંકેત અનુસાર માર્ગદર્શન આપે છે. તેનો અમલ વ્યક્તિએ કરવાનો રહે છે. તેમના આદેશનું ચુરત પાલન એ શિષ્યની જવાબદારી અને છે. શિષ્યને ગૂંઘવણુંમાથી મુક્તા કરવાની જવાબદારી શુદ્ધા અને છે. પણ એ જવાબદારી રથું નથી.

દા. ત. જ્યારે કોઈ ખુલાન નોકરીપ્રાપ્તિ માટે તેમની પાસે આવે છે ત્યારે શાખીજ તેને આશીર્વાદ આપે છે. તેના ક્ષેત્ર પ્રમાણે, રસ-દુચિ પ્રમાણે પ્રયત્નો કરવાનું સ્થયન કરે છે. તે ખુલાને માતાજીમાં શ્રીજી રાખી શરણાગતિ સ્વીકારી પેતાના પ્રયત્નો ચાલુ રાખવાના હોય છે. નોકરી અપાવવામાં આખીજની કોઈ સીધી જવાબદારી નથી. તેઓ કંઈ ફોટો ખોલીને એડા નથી કે તેમાં તેને રાખી લો, કે અમુકતમુક સંસ્થામાં તેઓ સામેથી લખામણ કરવા જય કે આ મારો શિષ્ય છે તેને તમારે ત્યાં નોકરીએ રાખી લો, એવું તો અનવાનું નથી. તેઓ તો આશીર્વાદ આપે, માતાજીનું શરણ સ્વીકારવા કહે અને માની ઇપા-પ્રેરણાથી ખુલાનને સારી નોકરી મળી જય છે. તેમના આશીર્વાદથી ખુલાનને યોગ્ય પ્રેરણા-સંકેત પ્રાપ્ત થાય કે અમુક સંસ્થામાં અરજી કરું, કે અમુક વ્યક્તિને લખામણ કરવા કરું અથવા માતાજીની ઇપા-પ્રેરણાથી કોઈક ને કોઈક એવો હરિનો લાલ મળી જય કે જેની લખામણથી તેને નોકરી મળી જય, તેનું હામ થઈ જય.

એ જ રીતે કોઈ દમ્પતી સંતાનપ્રાપ્તિ માટે શાખીજ પાસે આવે છે. માતાજીના આદેશ, સંકેત, પ્રેરણ અનુસાર તેઓ ઉપાસના કરવા જરૂરાવે છે. ઉપરાંત જીવનજળ અને અન્ય સ્થયનો કરે છે, જેનો તેમના માર્ગદર્શન પ્રમાણે પૂરો અમલ કરવાનો રહે છે. અને દમ્પતીને અદ્ય કે લાંબા જાળે સંતાનપ્રાપ્તિ થાય છે. બાકી, શાખીજ પાસે બાળકોનો ભંડાર નથી કે એમાંથી એક બાળક જિંબાળે સંતાનની કંખના સેવતા દમ્પતીને આપી હે.

સંતાનપ્રાપ્તિની બાબતમાં કચારેક વ્યક્તિની કર્મજનિત શારીરિક ખામીને કારણે સંતાન પ્રાપ્ત થઈ જાય એવી કોઈ જ શક્યતા હોતી નથી. તે સમયમાં શાખીજ શું કરે? વ્યક્તિના કર્મનાં ઇણ બોલવવાની જવાબદારી તો શાખીજની નથી ને? શાખીજના સાન્નિધ્યમાં આવવાર એવાં ખંડાં દમ્પતીએ છે, જેને જીવનનાં ૫૦ વર્ષોં વિતાવી ગયા હોવા છતાં એક સંતાન પ્રાપ્ત નથી થયું. છતાં તેઓ માતાજીની સેવા ને અનુસ્થાનમાં પૂર્ગ કાવથી વ્યરત બની રહે છે.

એક ડોક્ટર દમ્પતીનો સંતાનપ્રાપ્તિનો લેખ 'આધ્યાત્મિક ડેડી'માં આવી ગયો છે, છતાં અતે આ લેખના અનુસ્થાનમાં કહું તો,

‘એક ડોક્ટર દમ્પતી શાખીજ પાસે આવતાં હતા. તેઓ ખૂબ જ ભાવિક હતા. તેમને સંતાન નહોતું. એકવાર શાખીજને જ સ્વયં મનોમન એમ થયું કે તેમને સંતાન હોય તો કેવું સારું! જેમાં ડોક્ટરના પલ્લી પૂર્વભવમાં રાજકુમારી હતી. તેમને શિકારનો શોખ હતો. તેમણે હરણના અચ્યાનિની કિકાર કરી મારી નાખ્યા હતી. હરણના જાપથી તેને હવે સંતાન થઈ જાય એમ નથી, એમ માતાજીએ શાખીજને જથ્યાન્યું; માટે પ્રયત્ન કરીએ નહિ. માના આદેશનું પાલન કરતા શાખીજએ નતમરસતહે પ્રથામ કરી માતાજીનો આદેશ કીલી લીધો.

બાંધોતસ્કૃત યુવક-યુવતીઓને શાખીજ આશીર્વાદ આપે છે. માતા-પિતા વડીનો સારી કન્યા, ધર, પરની શોખ કરે છે. પેતાને સારું હામ જથ્યાતી જાસે કરવું કે નહિ કરવું એ અંગે શાખીજનું માર્ગ.

દર્શન-સૂચન આગે છે. પણ શાખીજીના સાનિધ્યમાં એવી ધર્ષી કથાઓ છે, નેચો મનોવાંછિત ધર્ષવર મેળવી શકી નથી. તેઓ શાખીજીના સાનિધ્યમાં રહી, નોકરી કરી સેવાભક્તિબાવપૂર્વક આનંદી જીવન પસાર કરે છે.

શાખીજીના સાનિધ્યમાં આવનાર એવાં ધર્ષાં ભાઈ-અહેનો છે કે જેમના ધર્ષા પ્રશ્નો સુલગતાનથી શક્કાઈ શકે એમ પણ નથી. પણ શાખીજીનું સાનિધ્ય, માર્ગદર્શન, આશીર્વાદ ને પ્રેરણ તેમનો માર્ગ સરળ બનાવી આપે છે યા નવી દિશા ઉઘાડી આપે છે.

પોતાના ક્રેચનિત ભૌતિક જીવનની આવી અનેક કઢેવાતી નિષ્ઠળતાઓ છતાં, વિષમતાઓ છતાં, શાખીજીની છતાંથાયા હેઠળ, ઉપાસનાના ખળ, શાખીજીને જ પોતાના સ્વજ્ઞન, પોતાનું સર્વસ્વ માની જીવન પસાર કરે છે.

આવા તમામના ક્રેચની જવાખદારી શાખીજ સ્વીકારે છે. જીવનમાં નિષ્ઠળ ગયેલા, એકાડી જીવન જીવતાં ભાઈ-અહેનો સન્માર્ગ પ્રયાણ આદરતા આત્માને નડતા અવરોધો દૂર કરવાની જવાખદારી શુદ્ધ-શાખીજ સ્વીકારે છે.

શુદ્ધ શિષ્યની જવાખદારી ત્યારે જ સ્વીકારે, જ્યારે શિષ્ય સન્માર્ગઝામી હોય, મન, વચન ને કર્મથી પવિત્ર જીવન હોય, સતત ઉપાસના કરતો હોય, તેણે અદ્ધા અને શરણાગતિ સ્વીકારી હોય અને દુઃમેશ તે પોતાના-શુદ્ધના કલ્યાણાં રહેતો હોય ત્યારે જ શુદ્ધ શિષ્યની જવાખદારી સ્વીકારી હોકે.

શિષ્યની જવાખદારી સ્વીકારનાર શુદ્ધ સતત તેને પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે માર્ગદર્શન-સહાય આપતા જ રહે છે. એટલું જ નહિ, મન્ત્ર ન લીધો હોય તો પણ સમર્થ શુદ્ધ પોતાને યાદ કરનાર તમામ જીવાત્માની મુસ્કેલી દૂર કરે છે. શુદ્ધની શક્તિ સર્વના પ્રકાશ જેવી છે. જેમ સર્વનો પ્રકાશ સમસ્ત સુધ્દિને અભવાળે છે તેમ શુદ્ધની શક્તિ સર્વત્ર પોતાના તેજ પાથરે છે અને શિષ્યના સમસ્ત પથને અભવાળા કરે છે.

શુદ્ધ સ્વયં પોતાના શિરે શિષ્યની જવાખદારી લઈ લે છે ત્યારે શિષ્યનું કર્તવ્યપાલન ધર્ષાં જ તીવ્ર બની જય છે. શુદ્ધ પ્રત્યેના નડણું અદ્દા કરવા તેણે સદા તત્પર રહેલું જોઈએ. શિષ્યના પણે નિષ્ઠળ થતા કર્તવ્યપાલનમાં શુદ્ધાં આપેલા મન્ત્રનું સતત અદ્ધાપૂર્વક, શરણાગતિબાવે, પ્રત્યેક ધાર્યાસે, શાસની જેમ અનિવાર્ય ગણી મનન-રણણ કરેલું જરૂરી લાગે છે. શુદ્ધના આહેશ-માર્ગદર્શનને સર્પૂર્ણતઃ-અક્ષરશઃ અનુસરણું શિષ્ય માટે અનિવાર્ય બની જય છે. એમાં રથળ-કાળનો કોઈ બેદ કે ભર્યાદા ન હોવી જોઈએ. પોતીકા કોઈ અલિગહો-પૂર્વઅહો, ઇથિએ કે પરંપરા આડે ન આવર્ણ જોઈએ. પ્રાણુના ભોગે પણ, જીવના જોખમે પણ, શુદ્ધના આહેશ-માર્ગદર્શનનું અનુસરણ થણું જ જોઈએ.

પણ જિબા રહેલો ! વિચારનો-શુદ્ધના આહેશનું-માર્ગદર્શનનું જે અક્ષરશઃ સર્પૂર્ણતઃ અનુસરણ કરો તેનો જીવ શું જોખમભાં મુકાશો ? શું શિષ્યનો જીવ જોખમભાં નહિ મુકાય તેનું ધ્યાન શુદ્ધ નહિ રાખે ? પોતાના આહેશનું પાલન કરવા પ્રાણુની પરવા ન કરનાર શિષ્યના પ્રાણુની રક્ષા શું શુદ્ધ નહિ કરે ?

મને આશા છે એનો જવાખ 'હા'માં જ મળશે.

સતકર્મના-ક્રેચના-આત્મોનિતિના માર્ગ પર ચાલનાર માટે શુદ્ધનો આહેશ અનિવાર્ય ને આવસ્થા છે. શુદ્ધને શિષ્યની જવાખદારી સ્વીકારીને શિષ્ય માટે સન્માર્ગની-ક્રેચની-આત્મોનિતિની કેડી કંઈારી આપી છે. જીવનપથ પર આગળ વધવા માટે હામ, ચેર્ચ, અદ્ધા, સદાચાર, નીતિ ને પ્રમાણિકતાનો પ્રેરક પ્રકાશ પ્રનવલિત કર્યો છે. એ પ્રકાશમાં શિષ્યની પ્રગતિ નિશ્ચિત જ છે એ નિઃસંદેશ છે.

વિદ્યાર્થીની ખુશાલીમાં પ્રસાદ

મા. રી વ્યક્તિગત મુલાકાતના સમય દરમિયાન એક ભાઈએ ભાર ઓરડામાં પ્રવેશ હોયે.

જ એ આ પ્રકારની આધ્યાત્મિક પ્રવૃત્તિમાં કેલ્લી અંદ્રા ધરાવતી હશે એવી જેનારને શાંકા લગે, આગન્તુક ભાઈને આવકારી મેં ખુરશીમાં બેસવા જણાવ્યું અને આવવાનું પ્રયોજન પૂછ્યું.

આગન્તુક કહ્યું, ‘શાંકા, હું એક વિદ્યાર્થી છું અને બાળપણુથી જ મા ગાયત્રીમાં અંદ્રા ધરાવું છું. જિંચા હોદાની સરકારી નોકરી મેળવવાની મહત્વાકાંક્ષાથી વિદ્યાભ્યાસમાં આગળ વધતો રહ્યો છું. હને નાવ છેક ડિનારે આવી જિંબી છે. મારી છેલ્લી બેખિત પરીક્ષામાં હું સારી રીતે પાસ થયો છું, પણ મૌખિક પરીક્ષા ખાડી છે અને ડોષ જણે ડેમ હું ખૂબ જ નર્સ થઈ ગયો છું. મનમાં વારેવારે અશુભ વિચારો ફરદ્યા કરે છે. આ છેલ્લો પ્રયત્ન સફળ ન થાય તો આઠલો બધાં વર્ષોની જરૂરીત પાણીમાં જાય તેમ છે. એટલું જ નહિ, જે એમાં હું નાસીપાસ થાડ્યા તો મારી અત્યાર લગીની ઉજવળ કારકિર્દીમાં મોટું કલંક લાગે એમ છે અને એટલે જ આપની પાસે આવ્યો છું. આપ કાંઈ હેઠાંધારણ આપો તો મારી ચિંતા હો.

‘ભાઈ, તમારી પરીક્ષા કચારે છે?’ મને એની નિખાલસ વાત ગમી હતી એટલે સીધો જ પ્રશ્ન હોયો.

‘હજુ પંદર દ્વિસની વાર છે.’

‘તમે ચિંતા ભૂઝી હો. તમને બાળપણુથી જ માની કૃપામાં આસ્થા છે ને !’

‘હા.’

‘તો બસ, બધી ચિંતા એની પર છોડી હો અને તમારી તૈયારીમાં લાગી જાઓ. જુઓ આજે શુફ્ફાર છે. અરાખર, આવતા શુફ્ફારે તમે મળશો. માનો ડોઈ આદેશ તમારે મારે હશે તો હું તમને એની જાણ કરીશ. ખાડી એક વાત નષ્ટી રાખો કે માની કૃપાથી બધું બરાખર થઈ રહેવાનું છે.’

ભૌતિક સુખેની લાલસાવાળા, પાપનું પ્રાયશ્ચિત કરનારા અનેક આધિ-વ્યાધિ-કૃપાધિનોથી પીડાઈને માને શરણે આવનારાં માનવીએમાં આ મહત્વાકાંક્ષી યુવાનની સરળ પ્રમાણિકતા મને ગમી બદ્ધ. મા જરૂર એ યુવાનને યશ આપશે એવી અન્તરમાં જગેલી સ્કુરલ્યાને કારણે મેં એને આશ્વાસન આપી રવાના કર્યો.

એક દ્વિસ માતાજીએ સંકેત આપ્યો કે તારી પાસે જે વિદ્યાર્થી આવ્યો હતો તે પરીક્ષા આપવા જાય તે આગાહી તેને આશીર્વાદ આપને અને સાથે સૂચના આપને કે જ્યારે પરીક્ષાકો સામે હાજર થાય તારે મનમાં મનમાં ગાયત્રી મંત્રનું રથણ ચાલુ રાખો.

માતાજીના સંકેતથી મારું ચિત્ત એકદમ પ્રસન્ન થઈ જિડ્યું. એ વિદ્યાર્થી પ્રત્યે ભાર દ્વિલમાં આકારણું જ પ્રીતિ જન્મી હતી. ભૌતિક સુખ વાસનાએની જંખનાને બદ્લે પોતાની જિંખ જતિની યાચના કરનારો એ વિદ્યાર્થી ભાર મનમાં વર્સી ગયો હતો. માએ એની પ્રાર્થના સંભળી અને મારે જે સંકેત-સૂચના આપી તેથી મને ધર્યો આનંદ થયો હતો.

મારી સૂચના સુજય ખીજ શુફ્ફારે એ વિદ્યાર્થી આવી પહોંચ્યો. મેં તેને માતાજીના સંકેતની વાત કરી તેને આશીર્વાદ આપ્યા. માતાજીનો ફાટો-મંત્રકાર્ડ આપી કહ્યું કે ‘આને તમારી સાથે જ

[આધ્યાત્મિક કેડી, એન્ક્રોખર, '૬૦

રાખનો અને સમજનો કે માનો હૃપાણુ દાય સદાયે તમારે ભાવે ફરતો રહે છે. ચિંતાનું છાઈ કારણ જ નથી. નિશ્ચિતતાથી રવરથ મને જે પુછાય તેના જવાબો આપને. મા તમારી રક્ષા કરી રહી છે.'

ચિંતાનો કારભો એનું એના હૃત્ય પરથી જણે સંપૂર્ણપણે કરી ગયો હતો. માતાજી પ્રત્યે આભારની બાંડી લાગણી એ હૃત્યમાં અતુભવી રહ્યો હતો. મેળેથી એ કશું એલી શક્યો નહિ. એણે વિદ્યાય શીધી ત્યારે મેં એને હણું, 'પરીક્ષા પછી મળનો. પરિણામની પણ જણું કરનો.'

ત્યાર બાદ એએક અઠવાડિયાનો સમય વીતી ગયો. હશે. એક દિવસ હું પૂજામાં એડો હતો. ત્યારે મને એકાએક ભાસ થયો. કે પેલો વિદ્યાથી પરીક્ષામાં પાછ થઈ ગયો છે અને આજે જરૂર એ મળવા આવશે. આવા ભાસની સાથે જ મને એ આવે ત્યારે સફળતાની ઝુશ્ચાલીમાં એને પ્રસાદ આપવાની લાગણી થઈ આવી.

એ જ સાંજે પેલો વિદ્યાથી આવી પહોંચ્યો. એનો કંઈ ગદગદિત થઈ ગયો હતો. એ કશું જ બોલી શક્યો નહિ, પણ એના ચહેરા પરની પ્રસન્નતા એની સફળતાની ચાડી ખાતી હતી. મેં એને બેસવા હણું. પૂજા ખંડમાં એને માટે પ્રસાદ લેવા જાઉં છું અને લઈને અદાર નીકળવા જતા જ માતાજીએ સાક્ષાત્ ગોળ અને તુલસીની પ્રસાદી મારા દાયમાં આપી। અદાર જરૂર મેં એને માનો પ્રસાદ આપ્યો. ખુદ માતાજીએ આ પ્રસાદ તમારે માટે આપ્યો છે એન મેં જ્યારે એને હણું ત્યારે એની આખોભાથી અશુદ્ધો જરી પડ્યા. માની આશીષની ઓથે ઓથે આગળ ને અગળ વધવાના એની મહત્વાક્ષા વધું ઉંઠે ખંતી હતી, સાથે જ એનું હૃત્ય વિનાનું અની માની દ્વારા યાચી રહ્યું હતું.

એક અધિકારી માટે માતાજીનો સંકેત

મારાં નિત્યકર્મેથી પરવારી અહાર આવ્યો ત્યાં જ સામેથી સંકેત વાણું નેવા વન્નોમાં સંજગ એક સરકારી કર્મચારી નેવા લાગતા ભાણું પ્રવેશ કર્યો. એ હાથ નેડી મુખ પર અત્યંત વિનઅતાનો ભાવ આણ્ણી તે બીબો હતો. એની આંખોમાં વિચિત્ર એવો ભાચારીનો ભાવ આવી વરચો હતો. મેં એને આવકાર આપી એસાઉં અને આવવાનું પ્રયોજન પૂછ્યું.

આગન્તુકે ઘૂંઘ નભ ભાવે કહ્યું, ‘સાહેં, મને ઇલાણું ઇલાણું સાહેંએ મોકદ્યો છે. એમણે આપને આ અગાઉ ત્રણ-ચાર પત્રો લખ્યા છે...’

‘હા, એમના કાગળો ભજ્યા છે ખરા.’

‘પણ આપનો ડોઈ જવાખ નહોતો, તથી...’

‘જુઓ હું ડોઈના યે પત્રોનો જવાખ આપતો નથી. મને એ માટે માતાજીનો સંકેત ભજ્યો નથી.’

‘હા, એટલે જ સાહેંએ મને ઇથર મોકદ્યો છે.’

‘પણ કામ શું છે?’

‘કામ કશું નથી. એમને ગાયત્રી ઉપાસના કર્યી છે. એમની ધૂંઘા એવી છે કે આપ જો એમને ત્યા પધારો તો તેઓ આપની પાસેથી એની વિધિ શીખવા ભાગે છે.’

આગન્તુક ગૂંઘવાયો. એના હંદ્યમાં પણ એ જ વાત હતી; પણ આ તો સાહેંનો હુકમ અને ચોતે તો ચિહ્નીનો ચાકર, એટલે કરે પણ શું? એણે જરાક થોથવાતાં કહ્યું, ‘એ વાત સાચી, પણ તેઓને એમના હોદાને કારણું અહીં આવતી ક્ષોલ થાય છે.’

મેં કહ્યું, ‘ભાઈ, તમારી તકદીએ હું સમજ શકું છું, પણ...’

‘શાલીજ, હું પણ સમજું તો છું જ, પણ જો હું એમ ને એમ પાછો જરૂર તો મારે સાહેંના ભુરસાનો જોખ બનવું પડશે.’ ઇરી પાછી પેલી લાચારી આગન્તુકની આંખમાં વલવલવા લાગી.

મેં એના હાથમાં ગાયત્રી મંત્રનું છાપેલું કાર્ડ આપતાં કહ્યું, ‘ભાઈ હું તમને શું કહું? તમે આ કાર્ડ તમારા સાહેંને આપજો અને કહેજો કે જે રીત તેમને ઇવે તે રીત તેઓ આ મન્ત્રનું રખ્યું કરો. જેટલી એમની શરણાગતિ વધારે, જેટલી એમની શુદ્ધિ વધું; તેટલું વહેલું ઇણ એમને મળશે. બાકી, હું કથાંય આવી શકીશ નહિ. તમને હપકો આપે તો કહેજો કે શાલીજ માનતા નથી, જેટલો ભુસ્સો કરવો હોય એટલો એમની પર કરો.’

આગન્તુક નાખુટકે વિદ્યાય લીધી. એની આંખમાં વિદ્યાય લેતી વેળાએ લાચારીની સાથે ભીતિનો ભાવ પણ ભજ્યો હતો, મેં એનું મનોમન કથ્યાણું વાંછ્યું.

આ ઘટના પછી ખરાખર એ હિસે હું પ્રાતઃકાળે પૂજામાં હતો ત્યારે મારી આંખ સામે ટેલિવિઝન ચાલુ થયું. એક પછી એક દસ્ત્યોની હારમાળા ચાલી રહી હતી. પોતાના પટાવાળાને તેડવા મોકલનાર એ ધમંડી અધિકારીના શુદ્ધત જીવનની રજેરજ વીમતો એમાં દર્શયમાન થતી હતી. પોતાના આંખત જીવનમાં તેમ જ પોતાની નોકરીની કારકિર્દીમાં એમણે કેવાં કેવાં કારનામાં કર્યાં હતી તેની કાળી કથની કઢીઅદ્ધ રીતે મારી આંખ સામેથી પસાર થઈ રહી હતી. પોતાનો સ્વાચ્છ સાધવા એ અકિમાની અધિકારીએ કેટલેણ માણસેનો જોખ લેવાની ચતુરાઈભરી થોળનાઓ કરી હતી અને જિંદગી-ભર ઈશરનો લેશ પણ ડર રાખ્યા વિના કુફરો કર્યે રાખ્યાં હતાં એનાં દર્શયો. જેતાં મને ઘૂંઘ જ કુંઘ થયું.

ને ખીજુ દર્શયાવલિ શરૂ થઈ તેમાં એની સામે આરંભાયેલી ખાતાકીય તપાસની વિગતો હતી. એમની એકેએક પોલ ખુલતી જતી હતી અને તેમની સામે મંડાયેલો કેસ વધુ ને વધુ મજબૂત અનતો જતો હતો. ગણ આવો લરડો કારાયેલો હોવાથી હવે આ અધિકારી ઈશ્વરનું શરણું શાખવા તત્પર થયા હતા. સાણુસાની પકડ વધુ ને વધુ આકરી બીંસ લઈ રહી હતી એટલે હવે એમને મા ગાયત્રીનું રમરણ થઈ આવ્યું હતું.

દર્શયાવલિ પૂરી થતા મા ગાયત્રીએ સંકેત આપ્યો. કે આ અધિકારીને તું એવી સલાહ આપ કે એ નોકરીમાંથી રાજુનાસું આપે અને પરહેશ ચાલ્યા જાય. આમ કરશે તો જ એ સુખી થઈ જાશે.

સંકેત પૂરો થયો ત્યારે હું માની ઉદ્ઘારતાના ખ્યાલથી ગૃહગઢિત થઈ ગયો. મેં 'વિમાર્યુ' કે આટ-આટલા અપરાધો છતાં મા પોતાનું રમરણ કરનાર બાળકને ઉગારવાની જ પેરવી કરે છે.

'કુપુનો જયેત કુવચિદપિ કુમાતા ન લવતિ' સુતનું રદ્ધણ કરતો કરતાં પૂજનમાંથી જિઠચા બાદ મેં એવી દર્શયાવલિ તથા સંકેતની વિગતો નોંધી લીધી.

બરાબર સાત દિવસ બાદ આ અધિકારી મારી પાસે આવ્યા. મેં તેમનો ક્ષોલ એણો કરવા કહ્યું, 'જુઓ લાઈ, આ તો મા ગાયત્રીનું ધામ છે, ત્યાં જતા ક્ષોલ-સંકેતનું નડતર કેવું ?'

'ના, ના, એવું કંઈ નથી. એવી વાત જ નથી,' કહેતાં તેમણે બેઠક લીધી. આડીઅવળા થોડી વાતચીત બાદ તેમણે કહ્યું, 'મા ગાયત્રીની ઉપાસના કેવી રીતે કરવી તે જરા અને જમજાવશે ?'

મેં કહ્યું, 'તમારે ઉપાસનાવિધિ જણાવી છે કે પછી ખીજું કંઈ કામ છે ?'

તેમણે કહ્યું, 'ના, ના, મારે તો ઉપાસનાની રીત જ જણાવી છે.' તેમનો આ જુહો જવાબ સાંભળી મેં તેમને બાન્ધુના ખંડમાં આવવા ઈશારો કર્યો.

મેં તેમને કહ્યું, 'તમે તો ઉચ્ચ કક્ષાના અમલદાર છો અને હું તો નાનો ભાણુસ હું, ભારાથી કંઈ અવિવેક થાય તો ક્ષમા કરશો પણ મારે તમારી સાથે કેટલીક ચોખવટો કરવી જ પડશે. તમારા હિત માટે એ જરૂરી છે.'

'આથ્લું' કહેતાં મારી સામે ઇરી પેલું ટેલિવિઝન શરૂ થઈ ગયું. મેં તેમની સમક્ષ એ દર્શયાવલિનું વર્ણન કરવા મંડયું. પોતાનાં કરતૂતોની શરમજનક કથાની સાંભળી જતા દમામદાર અધિકારી પોગળાને પાણી થયે જતા હતા. તેમની અહંકારી અભોભાં ધામે ધામે ભીતિનો પ્રવેશ થયે જતો હતો. મેં આખરી દર્શયની વાત પૂરી કરી ત્યારે શરમથી માયું જુકાવી તેમણે કહ્યું, 'આપની વાત સાચી છે. મારી સામે અત્યારે ખાતાકીય તપાસ નોરશારથી ચાલી રહી છે.' એથ્લું એલતા એલતા તો તેઓ ચોધાર આસુંએ રહી પડયા. તેમના આસુંમાં રહેલો પશ્ચાત્તાપ પારખી મેં એમને બાવડું આલી જિલ્લા કર્યા અને કહ્યું, 'જુઓ હિંમત ન હારો. ભાતાજુએ તમને માફી આપી છે અને એવી સૂચના આપી છે કે તમે નોકરીમાંથી રાજુનાસું આપેના અને પરહેશ ચાલ્યા જાઓ. ત્યાં પ્રમાણિકતાથી જીવન જીવવાનો પ્રમલ કરને તો ઇરી પાર્છા સુખ-સમૃદ્ધિ આવી ભણશે. ભાતાજુની આ સૂચના છે, શું જમજાયા ?'

અધિકારીની નિરસેજ આખોભાં ઇરી પાછું તેજ પ્રગટયું અને એમણે માની સૂચના સુખથી વર્તવાનું મને વચ્ચે આપ્યું ને તેમણે વિદ્યાય લીધી.

એક અહિના પછી તેમનો પત્ર આવ્યો. કે તેમણે પરહેશાળમનની તૈયારી કરી બીધી છે. નોકરીમાંથી રાજુનાસું આપ્યું છે ! આને તો તે કેયો. અમેરિકામાં એક ઉદ્ઘોગની કચેરીમાં સારા હોદા પર છે. પણ સુખી છે અને સતત મા ગાયત્રીનું રમરણ કરે છે. એથ્લં જ નહિ લાં પણ મા ગાયત્રીની ઉપાસનાનો મહિમા પ્રમરાવે છે !

ગાયત્રી-ઉપાસક પુ. શ્રી શાસ્ત્રીજી